

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
esitatud 10. septembril 2020¹

Kohtuasi C-59/19

Wikingerhof GmbH & Co. KG
versus
Booking.com BV

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus))

Eelotsusetaotlus – Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala – Õiguslane koostöö tsiviil- ja kaubandusajades – Rahvusvaheline kohtualluvus – Määrus (EL) nr 1215/2012 – Artikli 7 punkt 1 ja artikli 7 punkt 2 – Valikuline kohtualluvus „lepinguid puudutavates asjades“ ja „lepinguvälise kahju puhul“ – Mõisted – Lepingu poolte esitatavate tsiviilvastutuse tuvastamise hagide liigitamine – Konkurentsioiguse normide rikkumisel põhineva tsiviilvastutuse tuvastamise hagi

I. Sissejuhatus

1. Wikingerhof GmbH & Co. KG sõlmis Booking.com BVga lepingu selle kohta, et viimase ärinime kandval majutusteenuse broneerimise veebiplatvormil oleks esindatud tema hallatav hotell. Esimesena nimetatud äriühingu leiab siiski, et teisena nimetatud äriühingu kehtestab oma platvormil registreeritud hotellipidajatele ebaõiglasi tingimusi, mis kujutab endast turgu valitseva seisundi kuritarvitamist, mis võib neile kahju tekitada.

2. Neil asjaoludel esitas Wikingerhof Saksa kohtule Booking.comi vastu Saksa konkurentsioiguse normide alusel nõude rikkumise lõpetamiseks. Põhikohtuasja kostja väidab seevastu, et see kohus ei ole pädev seda hagi lahendada. Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus), kellele esitati selles küsimuses kassatsioonkaebus, palub Euroopa Kohtul tõlgendada määrust (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades² (edaspidi „Brüsseli Ia määrus“).

3. Sisuliselt soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas niisugust hagi nagu Wikingerhofi poolt Booking.comi vastu esitatud hagi, mille õiguslikuks aluseks on õigusnormid, mida riigisiseses õiguses loetakse „lepinguvälise kahju“ regulatsiooniks, tuleb käsitada hagina seoses „lepinguvälise kahjuga“³ kõnealuse määruse artikli 7 punkti 2 tähenduses – ja sel juhul peaks kohus, kellele hagi esitati, saama tuletada oma pädevuse sellest sättest – või tuleb seda käsitada „lepinguid puudutava asjana“ kõnealuse määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses, kuna esimese äriühingu poolt teisele äriühingule etteheidetava konkurentsi kahjustava tegevuse tagajärjed tulenevad nendevahelisest lepingulisest suhtest – ja sel

1 Algeel: prantsuse.

2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrus (ELT 2012, L 351, lk 1).

3 Käesolevas ettepanekus kasutan ma mõistet „lepinguvälise kahju“.

juhul peaks Wikingerhof kõnealuse hagi viimati nimetatud sätte alusel esitama tõenäoliselt Madalmaade kohtule. Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) palub seega Euroopa Kohtul täpsustada nende kahe hagide kategooria sisu ning seda, kuidas need kategooriad omavahel seostuvad.

4. Eelmises punktis esitatud küsimused ei ole kaugeltki uued. Neid on käsitletud Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikas⁴ juba ligi kolmkümmend aastat, alustades kohtuotsustest Kalfelis⁵ ja kohtuotsusest Handte⁶. Vaatamata sellele püsib kõnealuste kategooriate äärealadel asuvate teatavate hagide, näiteks lepingu poole algatatud tsiviilvastutuse tuvastamise hagi liigitamise küsimuse osas teatav ebakindlus. Selline ebakindlus tuleneb eeskätt kohtuotsusest Brogsitter,⁷ milles Euroopa Kohus püüdis sõnastada abstraktse meetodi viimati nimetatud hagide liigitamiseks, kuid mille tingimusi on õiguskirjanduses ja riigisisestes kohtutes korduvalt arutatud⁸.

5. Käesolev eelotsusetaotlus annab seega Euroopa Kohtule võimaluse võtta suurkojas see kohtupraktika kokku ja selgitada seeläbi siiani püsivaid ebaselgeid küsimusi. See oleks põhjendatud seda enam, et alates määruste (EÜ) nr 593/2008 (lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta)⁹ (edaspidi „Rooma I määrus“) ja (EÜ) nr 864/2007 (lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta)¹⁰ (edaspidi „Rooma II määrus“) jõustumisest keskenduvad Euroopa Kohtu lahendused kohtualluvuse küsimuses sageli kollisiooninormide valdkonnale. Nimelt kuuluvad need määrused selles valdkonnas samasse süsteemi Brüsseli Ia määruse artikli 7 punktiga 1 ja artikli 7 punktiga 2, ning seda õigusnormide kogumit tuleb võimaluse piires tõlgendada järjepidevalt¹¹. Lisaks sellele annavad Euroopa Kohtu selgitused nende üldiste küsimuste kohta täpsustusi rahvusvahelise eraõiguse normide kohta, mida kohaldatakse konkurentsioiguse rikkumisest tuleneva vastutuse tuvastamise hagide suhtes¹².

6. Selgitan käesolevas ettepanekus, et üldiselt sõltub vastutuse tuvastamise nõude seostamine „lepinguid puudutavate asjadega“ Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses või „lepinguvälise kahjuga“ selle määruse artikli 7 punkti 2 tähenduses selle põhjusest, milleks on „lepingust“ või „lepinguvälisest kahjust“ tulenev kohustus, millel see hagi põhineb ja millele hageja kostja vastu tugineb. Sama loogika kehtib ka lepingu poole esitatud tsiviilvastutuse hagi puhul. Selgitan seega, miks nende põhimõtete alusel kuulub niisugune konkurentsioiguse normide rikkumisel põhinev rikkumise lõpetamise hagi, nagu Wikingerhof esitas Booking.comi vastu, teise sätte kohaldamisalasse, ehk tuleneb „lepinguvälisest kahjust“.

4 Tuleb märkida, et Brüsseli Ia määrusega asendati nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42) (edaspidi „Brüsseli I määrus“), mis omakorda asendas Brüsselis 27. septembril 1968 allkirjastatud konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 1972, L 299, lk 32) (edaspidi „Brüsseli konventsioon“). Euroopa Kohtu järjepideva praktika kohaselt on Brüsseli konventsiooni ja Brüsseli I määruse sätete kohta esitatud tõlgendused ülekantavad Brüsseli Ia määruse vastavate sätetele. Seejuures kehtib Euroopa Kohtu tõlgendus, mis on antud Brüsseli konventsiooni ja Brüsseli I määruse artiklite 5 punkti 1, ka Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 kohta (vt eelkõige 15. juuni 2017. aasta kohtuotsus Kareda, C-249/16, EU:C:2017:472, punkt 27). Niisamuti kohaldatakse kohtupraktikat, mis puudutab kahe esimesena kehtinud õigusakti artiklite 5 punkti 3, analoogia alusel kolmandana kehtima hakanud õigusakti artikli 7 punkti 2 suhtes (vt eelkõige 17. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika)). Seega osutan ma eelnevalt kehtinud õigusnormidega seotud kohtuotsuseid ja järeldusi tsiteerides mugavuse huvides üksnes viimasena kehtima hakanud määrusele.

5 27. septembri 1988. aasta kohtuotsus (189/87, EU:C:1988:459; edaspidi „kohtuotsus Kalfelis“).

6 17. juuni 1992. aasta kohtuotsus (C-26/91, EU:C:1992:268; edaspidi „kohtuotsus Handte“).

7 13. märtsi 2014. aasta kohtuotsus (C-548/12, EU:C:2014:148; edaspidi „kohtuotsus Brogsitter“).

8 Vt selles kohta hilisemast kohtupraktikast Suprême court of the United-Kingdomi (Ühendkuningriigi kõrgeim kohus) esitatud küsimused kohtuasjas, milles tehti 11. aprilli 2019. aasta kohtuotsus Bosworth ja Hurley (C-603/17, EU:C:2019:310), millele Euroopa Kohus ei ole siiani lõplikku vastust andnud.

9 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrus (ELT 2008, L 177, lk 6).

10 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrus (ELT 2007, L 199, lk 40).

11 Vt Rooma I määruse ja Rooma II määruse põhjendus 7.

12 Tuletan meelde, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. novembri 2014. aasta direktiiviga 2014/104/EL (teatavate eeskirjade kohta, millega reguleeritakse liikmesriikide õiguse kohaseid kahju hüvitamise hagisid liikmesriikide ja Euroopa Liidu konkurentsioiguse rikkumise korral) (ELT 2014, L 349, lk 1) ei reguleerita kohtualluvuse ja kohaldatava õiguse küsimusi.

II. Õiguslik raamistik

7. Brüsseli Ia määruse põhjenduses 16 on märgitud:

„Lisaks kostja alalisele elukohale peaks kohtualluvuse määramisel olema ka muid aluseid, mis toetuksid tihedale seosele kohtu ja menetluse vahel või aitaksid kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele. Tihe seos peaks tagama õiguskindluse ja hoidma ära võimaluse, et kostja vastu esitataks hagi liikmesriigi kohtusse, mida ta ei saanud mõistlikult ette näha. [...]“.

8. Selle määruse II peatüki 2. jagu „Valikuline kohtualluvus“ sisaldab muu hulgas kõnealuse määruse artiklit 7. Selle artikli punktides 1 ja 2 on sätestatud:

„Isiku vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib esitada hagi teises liikmesriigis:

- 1) a) lepinguid puudutavates asjades selle paiga kohtusse, kus tuli täita asjaomane kohustus;
 - b) kui ei ole kokku lepitud teisiti, käsitatakse käesoleva sätte kohaldamisel asjaomase kohustuse täitmise kohana:
 - müügi puhul kohta liikmesriigis, kus lepingu kohaselt kaubad üle anti või kus need oleks tulnud üle anda,
 - teenuste osutamise puhul kohta liikmesriigis, kus lepingu kohaselt teenuseid osutati või kus neid oleks tulnud osutada;
 - c) kui alapunkt b ei kohaldu, kohaldatakse alapunkti a;
- 2) lepinguvälise kahju puhul selle paiga kohtusse, kus kahjustav sündmus on toimunud või võib toimuda.“

III. Põhikohtuasi, eelotsuse küsimus ja menetlus Euroopa Kohtus

9. Saksa õiguse alusel asutatud äriühing Wikingerhof, mille asukoht on Kropp (Saksamaa), peab Schleswig-Holsteini liidumaal (Saksamaa) asuvat hotelli. Booking.com, mille peakorter asub Amsterdams (Madalmaad), käitab ettevõtja ärinime kandvat veebipõhist majutuse broneerimisplatvormi.

10. Wikingerhof allkirjastas 2009. aasta märtsis Booking.comi esitatud tüüplepingu. Selles lepingus on sätestatud, et viimati nimetatud äriühingu kohaldatavad tüüptingimused on lepingu lahutamatu osa. Kõnealuses lepingus on samuti sätestatud, et allkirjastades kinnitab hotellipidaja, et ta on saanud nendest tüüptingimustest koopia, on need tingimused läbi lugenud, neist aru saanud ja nendega nõustunud.

11. Booking.comi tüüptingimustes on muu hulgas sätestatud, et see äriühing teeb oma platvormil registreerinud hotellipidajatele kättesaadavaks ekstranetis, mis võimaldab ajakohastada nende majutusasutustega seotud teavet ja tutvuda andmetega selle platvormi vahendusel tehtud broneeringute kohta. Need tüüptingimused hõlmavad ka kohtualluvuse kokkulepet, mis annab lepingust tulenevate vaidluste lahendamiseks põhimõtteliselt Amsterdami kohtutele ainupädevuse.

12. Booking.com on oma tüüptingimusi mitmel korral muutnud. 30. juuni 2015. aasta kirjaga vaidlustas Wikingerhof ühe neist muudatustest. Seejärel esitas nimetatud äriühing kohtule Landgericht Kiel (Kieli esimese astme kohus, Saksamaa) Booking.comi vastu Saksa konkurentsioiguse normide alusel rikkumise lõpetamise nõude¹³. Sellega seoses väitis Wikingerhof, et väiksemad hotelliettevõtjad, nagu tema, on sunnitud sõlmima ettevõtjaga Booking.com lepinguid, kuna sellel äriühingul on hotelliteenuste vahendamise ja broneerimisportaalide turul turgu valitsev seisund. Wikingerhof leiab, et Booking.comi teatud tegevust hotellibroneeringute vahendamisel tuleb pidada ebaõiglaseks ja see kujutab endast selle seisundi kuritarvitamist, mis on vastuolus konkurentsioigusega. Wikingerhof palus sellega seoses keelata hoiatustrahvi ähvardusel äriühingul Booking.com:

- kuvada oma broneerimisplatvormil hinda, mida Wikingerhof on oma hotelli kohta näidanud, nimetades seda ilma Wikingerhofi eelneva nõusolekuta „soodushinnaks“ või „alandatud hinnaks“;
- piirata Wikingerhofile osaliselt või täielikult juurdepääs hotelli klientide poolt kõnealuse platvormi vahendusel esitatud kontaktandmetele ning nõuda kõnealuselt äriühingult, et ühendusevõtmine klientidega toimuks üksnes Booking.comi pakutava funktsiooni „kontakt“ kaudu; ja
- seada Wikingerhofi käitatava hotelli positsioon kõnealuse platvormi kaudu tehtud otsingu tulemuste seas sõltuvusse üle 15% suuruse komisjonitasu maksmisest.

13. Booking.com väitis, et Landgericht Kielil (Kieli esimese astme kohus) ei ole rahvusvahelises ega territoriaalses plaanis pädevust seda hagi lahendada. Nimetatud kohus tunnistas 27. jaanuaril 2017 Wikingerhofi esitatud hagi sel põhjusel vastuvõetamatuks. Konkreetsemalt leidis kohus, et Booking.comi tüüptingimustes sisalduv kohtualluvuse kindlaksmääramise kokkulepe, millega antakse ainupädevus Amsterdami kohtutele, on lepinguosaliste vahel Brüsseli Ia määruse artikli 25 alusel nõuetekohaselt kokku lepitud ning seda tuleb sellise hagi suhtes kohaldada.

14. Apellatsioonimenetluses jättis Oberlandesgericht Schleswig (liidumaa kõrgeim üldkohus Schleswigis, Saksamaa) 12. oktoobri 2018. aasta kohtuotsusega esimeses kohtuastmes tehtud otsuse muutmata, kuid tugines erinevatele põhjendustele. Kõnealune kohus leidis sisuliselt, et Landgericht Kiel (Kieli esimese astme kohus) ei saa tuletada oma päevust Brüsseli Ia määruse artikli 7 punktis 2 sätestatud „lepinguvälise kahju“ normist, kuna Wikingerhofi esitatud hagi kuulub „lepinguid puudutavate asjade“ alla kõnealuse määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses. Selle kohtu pädevust, kelle poole pöördutakse, ei saa samuti kindlaks teha kõnealuse määruse artikli 7 punkti 1 alusel, kuna „paik, kus tuli täita asjaomane kohustus“ viidatud sätte tähenduses ei asu kõnealuse kohtu tegevuspiirkonnas¹⁴. Sellest tulenevalt ei pidanud appellatsioonikohus vajalikuks vaadelda küsimust, kas Booking.comi tüüptingimustes sisalduv kohtualluvuse kokkulepe on põhikohtuasja poolte vahel nõuetekohaselt sõlmitud.

15. Wikingerhof esitas selle otsuse peale Bundesgerichtshofile (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) kassatsioonkaebuse, millele kohus andis menetlusloa. Selles kaebuses väidab kõnealune äriühing, et appellatsioonikohus rikkus õigusnormi, välistades selle äriühingu esitatud hagi suhtes Brüsseli Ia määruse artikli 7 punktis 2 ette nähtud „lepinguvälise kahju“ kohtualluvuse normi kohaldamise.

13 Wikingerhofi hagi aluseks oli konkreetsemalt Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungeni (konkurentsipiirangute vastane seadus) (edaspidi „GWB“) § 33 koostoimes ELTL artikliga 102 ning GWB § 18 ja § 19 lõige 1 ja lõike 2 punkt 2 ning teise võimalusena GWB § 20 lõige 1).

14 Selliseks paigaks on Amsterdam, kus asub Booking.com peakorter ning kus on kõnealuse äriühingu äritegevusega seotud otsuste tegemise keskus.

16. Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) märgib, et talle esitatud kassatsioonkaebus ei ole suunatud apellatsioonikohtu järelduse vastu, mille kohaselt Landgericht Kiel (Kieli esimese astme kohus) ei ole Brüsseli Ia määruse artikli 7 lõike 1 alusel pädev Wikingerhofi esitatud hagi lahendama. See kassatsioonkaebus ei käsitle ka Booking.comi tüüptingimustes sisalduva kohtualluvuse kokkuleppe kehtivuse küsimust¹⁵. Kõnealuse kassatsioonkaebuse rahuldamine sõltub üksnes sellest, kas sellise hagi suhtes võib kohaldada kõnealuse määruse artikli 7 punkti 2 sätteid.

17. Neil asjaoludel otsustas Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [Brüsseli Ia määruse] artikli 7 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et teatud tegevuse lõpetamise nõudega hagi saab esitada selle paiga kohtusse, kus lepinguvälise kahju tekitanud juhtum on toimunud, kui tegevus, mille lõpetamist nõutakse, võib põhineda lepingutingimustel, ent hageja väitel tulenevad need tingimused turgu valitseva seisundi kuritarvitavast ärakasutamisest kostja poolt?“

18. 11. detsembri 2018. aasta kuupäevaga eelotsusetaotlus saabus Euroopa Kohtu kantseelisse 29. jaanuaril 2019. Euroopa Kohtule esitasid kirjalikud seisukohad Booking.com, Tšehhi valitsus ja Euroopa Komisjon. Wikingerhof, Booking.com ja komisjon olid esindatud kohtuistungil, mis toimus 27. jaanuaril 2020.

IV. Analüüs

19. Käesoleva kohtuasja taustaks on eraõiguslike isikute vahelised vaidlused, kus konkurentsioiguse rikkumisest tuleneva tsiviilvastutuse tuvastamiseks esitatakse hagi, mis on iseloomulik valdkonnale, mille kohta tavaliselt kasutatakse nimetust „private enforcement“. Wikingerhofi hagi Booking.comi vastu põhineb konkreetsemalt turgu valitseva seisundi kuritarvitamist keelavate ELTL artiklile 102 vastavate Saksa õigusnormide rikkumisel. Esimene äriühing väidab sisuliselt, et teine äriühing kuritarvitab turgu valitsevat seisundit, mis tal väidetavalt on vahendusteenuste ja hotellimajutuse broneerimise portaalide turul, kehtestades oma platvormil registreerunud väikeettevõtjate hotellipidajatele ebaõiglasid tehingutingimusi¹⁶. Selles kontekstis ei ole Euroopa Kohtul palutud täpsustada kõnealuse artikli 102 ulatust. Seevastu palutakse kohtul selgitada sellise hagi puhul kohaldatavaid kohtualluvuse norme.

20. Euroopa Kohus on varem otsustanud, et konkurentsioiguse normide rikkumisest tulenevad tsiviilvastutuse tuvastamise hagid kuuluvad „tsiviil- ja kaubandusajade“ alla Brüsseli Ia määruse artikli 1 lõike 1 tähenduses ning kuuluvad seega kõnealuse määruse esemelise kohaldamisalasse¹⁷.

21. Brüsseli Ia määruse artikli 4 lõikes 1 nähakse üldnormina ette kostja alalise elukoha liikmesriigi kohtute pädevus. Käesoleval juhul on ilmne, et Booking.comi asukoht kõnealuse määruse tähenduses¹⁸ on Madalmaades ning et Wikingerhof ei saanud seega selle sätte alusel pöörduda Saksa kohtusse.

15 Igal juhul tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul sellele küsimusele vastata eitavalt, kuna kõnealune kokkulepe ei vasta Brüsseli Ia määruse artikli 25 lõigetes 1 ja 2 sätestatud tingimustele.

16 Vt liidu õiguses ELTL artikli 102 teise lõigu punkt a.

17 Vt eelkõige 23. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319), punktid 23–38); ja 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, punkt 24). Kuigi need kohtuotsused on seotud liidu konkurentsioiguse rikkumisega, kehtib neist tulenev lahendus ka vastava valdkonna riigiseste õigusnormide rikkumisel põhinevate hagide suhtes. Nimelt ei ole kõnealuste reeglite õiguslikul alusel selles osas tähtsust.

18 Vt Brüsseli Ia määruse artikkel 63.

22. Brüsseli Ia määruses on siiski sätestatud ka eeskirjad, mis võimaldavad hagejal teatud eelduste korral esitada kostja vastu hagi mõne teise liikmesriigi kohtule¹⁹. Kõnealune määrus sisaldab muu hulgas eri „valdkondadega“ seotud valikulist kohtualluvust, millega antakse nõude esitajale võimalus esitada hagi ühele või mitmele täiendavale kohtule.

23. Sellist valikulist kohtualluvust kohaldatakse seejuures eelkõige „lepinguid puudutavate asjade“ ja „lepinguvälise kahju“ puhul. Esimesse kategooriasse kuuluvate hagide puhul võimaldab Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkt 1 hagejal pöörduda „selle paiga kohtusse, kus tuli täita asjaomane kohustus“. Teise kategooria puhul on kõnealuse määruse artikli 7 punktis 2 sätestatud, et hagi võib esitada „selle paiga kohtusse, kus kahjustav sündmus on toimunud või võib toimuda“.

24. Seega sõltub hagejale pakutud kohtualluvuse valik kõnealuse hagi liigitusest. Kuid käsitletaval juhul on põhikohtuasja pooled eriarvamusel küsimuses, millisesse eelmises punktis nimetatud kategooriasse tuleb liigitada Wikingerhofi hagi. Booking.comi esitatud pädevuse puudumise vastuväite edukus sõltub nimelt sellest liigitusest: sellal kui koht, „kus kahjustav sündmus on toimunud või võib toimuda“ Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 2 tähenduses, võib asuda selle Saksa kohtu tööpiirkonnas, kuhu põhikohtuasja hageja pöördus,²⁰ on apellatsioonimenetluses tuvastatud, et see ei ole nii selle koha puhul „kus tuli täita asjaomane kohustus“ kõnealuse määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses²¹.

25. Nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et konkurentsioiguse rikkumisel põhinevad tsiviilvastutuse tuvastamise hagiid kuuluvad põhimõtteliselt „lepinguvälise kahju“ alla Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 2 tähenduses²².

26. Samas on käesolevas kohtuasjas käsitletava hagi eripäraks asjaolu, et see on esitatud *lepingu poolte vahelises vaidluses* ning et väidetav konkurentsivastane tegevus, mida Wikingerhof ettevõtjale Booking.com ette heidab, *avaldub nende lepingulise suhte raames*, kuna see tegevus seisneb selles, et teine äriühing kehtestas selle suhte raames esimesele äriühingule ebaõiglased tehingutingimused. Pealegi on võimalik, et kõnealuse lepingu tüüptingimused hõlmavad mõnd vaidlustatud tegu või isegi neid kõiki²³. Seega tuleb välja selgitada, kas sellistel asjaoludel tuleb Brüsseli Ia määruse alusel hagi liigitada pigem „lepinguid puudutavaks asjaks“ kui „lepinguvälise kahjuga“ seotud hagiks.

19 Vt Brüsseli Ia määruse artikli 5 lõige 1.

20 Tuleb märkida, et Euroopa Kohtule ei esitatud taotlust tõlgendada Brüsseli Ia määruse artikli 7 punktis 2 sätestatud kohtu pädevuse kriteeriumi. Piirdun meenutamisega, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt osutab mõiste „koht, kus kahjustav sündmus on toimunud või võib toimuda“ nii kahju tekkimise kohta kui ka selle kahju põhjutanud sündmuse toimumise kohta. Seega juhul, kui need kaks kohta ei kattu, võib kostja vastu esitada hagi hageja valikul kas ühe või teise asjaomase paiga kohtusse (vt eelkõige 30. novembri 1976. aasta kohtuotsus Bier (21/76, EU:C:1976:166, punktid 24 ja 25); ning 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus, Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika)). Konkurentsioiguse rikkumisest tuleneva vastutuse tuvastamise hagi puhul vastab kahju põhjutanud sündmuse toimumise koht konkurentsivastaste kokkuleppe korral kohale, kus see kokkulepe lõplikult sõlmiti (vt 21. mai 2015. aasta kohtuotsus CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punktid 43–50)), ja domineeriva seisundi kuritarvitamise valdkonnas kohale, kus see kuritarvitav tegevus toimus (vt 5. juuli 2018. aasta kohtuotsus flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533, punkt 52)). Seoses kahju tekkimise koha määramisega kaldub Euroopa Kohtu praktika selleks pidama turgu, mida konkurentsivastane tegevus mõjutas ja kus kannatanule on väidetavalt kahju tekitatud (vt 5. juuli 2018. aasta kohtuotsus flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533, punktid 37–43) ja 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, punktid 27–37)).

21 Euroopa Kohtul ei palutud tõlgendada ka seda kriteeriumi. Tuletan lihtsalt meelde, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb selleks, et teha kindlaks koht, „kus tuli täita asjaomane kohustus“ Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 alapunkti a tähenduses, määratleda lepinguõigusele vastav kohustus, millel hageja esitatud hagi põhineb, ja hinnata vastavalt selle kohustuse suhtes kohaldatavale õigusnormile kohta, kus selle täitmine toimus või võib toimuda (vt eelkõige 6. oktoobri 1976. aasta kohtuotsused Industrie Tessili Italiana Como (12/76, EU:C:1976:133, punkt 13) ja De Bloos (14/76, EU:C:1976:134, punkt 13)). Samas on määruse artikli 7 lõike 1 punktis b sätestatud eraldi kriteerium „kohustuse täitmise koha“ kohta kaupade müügilepingute ja teenuste osutamise lepingute puhul. Seda silmas pidades esitab Euroopa Kohus autonoomse ja faktilise lepingu täitmise koha määratluse, mis hõlmab kõiki kohustusi, omistades nendele sätetele suurema kaalu (vt eelkõige 3. mai 2007. aasta kohtuotsus Color Drack (C-386/05, EU:C:2007:262), 23. aprilli 2009. aasta kohtuotsus Falco Privatstiftung ja Rabitsch (C-533/07, EU:C:2009:257) ja 25. veebruari 2010. aasta kohtuotsus Car Trim (C-381/08, EU:C:2010:90)).

22 Vt eelkõige 23. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, punkt 28), 21. mai 2015. aasta kohtuotsus CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punkt 43) ja 5. juuli 2018. aasta kohtuotsus flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533, punkt 51).

23 Wikingerhof ja Booking.com on selles küsimuses erinevatel seisukohtadel. Ma pöördun selle küsimuse juurde tagasi eeskätt käesoleva ettepaneku C osas.

27. Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) leiab, et sellele küsimusele tuleb vastata eitavalt. Samalaadselt Wikingerhofi ja komisjoniga jagan ma seda arvamust. Ettevõtja Booking.com ja Tšehhi valitsuse vastupidine seisukoht peegeldab minu arvates ebakindlust, mis valitseb Euroopa Kohtu praktikas seoses „lepinguid puudutavate asjade“ ja „lepinguvälise kahju“ vahelise piiriga. Nagu ma käesoleva ettepaneku sissejuhatuses märkisin, annab käesolev kohtuasi Euroopa Kohtule hea võimaluse seda kohtupraktikat kokku võtta ja kõrvaldada see ebakindlus. Ma meenutan üldpõhimõtteid (A osa) ning seejärel analüüsin konkreetset lepingu poolte vahelises vaidluses esitatud tsiviilvastutusel põhinevate hagide kvalifitseerimise erijuhtu (B osa). Selles kontekstis arendan ma edasi mõningaid Bosworth ja Hurley kohtuasjas²⁴ esitatud ettepanekus visandatud kaalutlusi. Viimasena kohaldan ma sellest kohtupraktikast edasi arendatud analüüsi tulemusi olukorrale, kus konkurentsiõiguse normide rikkumise tõttu esitatakse vastutuse tuvastamise hagi, nagu käesoleval juhul on Wikingerhof esitanud Booking.comi vastu (C osa).

A. Euroopa Kohtu praktika põhiprintsiibid „lepinguid puudutavate asjade“ ja „lepinguvälise kahju“ valdkonnas

28. Kõigepealt tuleb meenutada, et Brüsseli Ia määruses ei ole määratletud selle määruse artikli 7 punktis 1 osutatud „lepinguid puudutavaid asju“ ega artikli 7 punktis 2 nimetatud „lepinguvälise kahju“. Nende kahe kategooria sisu ei ole aga kaugeltki ilmselge. Kuigi need kajastavad hästi tuntud tsiviilõiguslikke mõisteid – „leping“ ja „lepinguvälise kahju“ –, on nende mõistete piirid eri liikmesriikides erinevad. Lisaks esinevad kõnealuse määruse erinevate keeleversioonide vahel, mis puudutavad nii ühte²⁵ kui ka teist²⁶ mõistet, märkimisväärsed lahknevused.

29. Selles kontekstis on Euroopa Kohus korduvalt otsustanud, et „lepinguid puudutavad asjad“ ja „lepinguvälise kahju“ Brüsseli Ia määruse tähenduses on liidu õiguse autonoomsed mõisted, mida tuleb tõlgendada peamiselt lähtudes selle määruse *ülesehitusest* ja *eesmärkidest*, et tagada selles määruses ette nähtud kohtualluvuse eeskirjade ühetaoline kohaldamine kõigis liikmesriikides²⁷. Nõude seotus ühe või teise kategooriaga ei sõltu seega lahendustest, mis tulenevad asja menetleva kohtu siseriiklikust õigusest (nn *lex fori*).

30. Seoses Brüsseli Ia määruse *süsteemiga* on Euroopa Kohus korduvalt otsustanud, et see põhineb selle määruse artikli 4 lõikes 1 sätestatud üldpõhimõttel, mille kohaselt on kohtualluvus kostja alalise elukoha liikmesriigi kohtutel, ning et selle määruse artiklis 7 ette nähtud valikuline kohtualluvus on erand sellest üldreegist ja sellisena tuleb seda tõlgendada kitsalt²⁸.

24 C-603/17, EU:C:2019:65 (edaspidi „minu ettepanek kohtuasjas Bosworth ja Hurley“).

25 Brüsseli Ia määruse prantsuskeelses versioonis kasutatud väljend „matière contractuelle“ (lepingute valdkonna asjad), millele vastavad muu hulgas selle määruse hispaania-, itaalia-, portugali-, rumeenia-, soome- ja taanikeelne versioon, on suhteliselt lai. Seevastu ingliskeelse versiooni („in matters relating to a contract“) (lepinguid puudutavad asjad) sõnastus, mis on aluseks võetud muu hulgas bulgaaria-, horvaatia, horvaadi-, hollandi- ja rootsikeelses versioonis, kaldub nõudma lepingu olemasolu, piirdudes samas lihtsalt seosega lepingu ja hagi vahel. Saksakeelne versioon on omakorda tunduvalt täpsem ja seega piiravam kui teised („wenn ein Vertrag oder Ansprüche aus einem Vertrag den Gegenstand des Verfahrens bilden“).

26 Prantsuskeelsele versioonile vastavad ennekõike saksa-, hispaania-, itaalia-, horvaadi- ja rumeeniakeelne versioon. Inglisekeelne versioon („in matters relating to tort, delict or quasi-delict“) on sellele lähedane. Hollandikeelne versioon („ten aanzien van verbintenissen uit onrechtmatige daad“) viitab sõnaselgelt lepinguvälise võlasuhte mõistele. Portugali keelne versioon („Em matéria extracontratual“) võib olla laiem, kuna see viitab kõigile lepinguvälistele kohustustele. Lõpuks väljendavad taani- („i sager om erstatning uden for kontrakt“), soome- („sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan“) ja rootsikeelne versioon („om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden“) mõtet kahju hüvitamise hagit lepingu puudumisel.

27 Seoses „lepinguid puudutavate asjade“ mõistega vt eelkõige 22. märtsi 1983 aasta kohtuotsus Peters Bauunternehmung (34/82, EU:C:1983:87, punktid 9 ja 10) ning 4. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus Feniks (C-337/17, EU:C:2018:805, punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika). Seoses „lepinguvälise kahju“ mõistega vt eelkõige kohtuotsus Kalfelis (punktid 15 ja 16) ning 17. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).

28 Vt eelkõige kohtuotsus Kalfelis (punkt 19), 27. oktoobri 1998. aasta kohtuotsus Réunion européenne jt (C-51/97, EU:C:1998:509, punkt 16) ja 4. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus Feniks (C-337/17, EU:C:2018:805, punkt 37).

31. Seoses Brüsseli Ia määruse *eesmärkidega* tuleb meenutada, et üldiselt on selles määruses ette nähtud kohtualluvuse normide eesmärk tagada õiguskindlus ja tugevdada sellega seoses liikmesriikide territooriumil elavate isikute õiguskaitset. Need normid peavad seetõttu olema hästi ootuspärased: hagejal peab olema võimalik hõlpsasti kindlaks määrata kohtud, kuhu tal on võimalik hagi esitada, ning kostjal peab olema võimalik mõistlikult ette näha, millisesse kohtusse võidakse tema vastu hagi esitada. Lisaks on nende normide eesmärk tagada tõrgeteta õigusemõistmine²⁹.

32. Brüsseli Ia määruse artikli 7 punktis 1 ja artikli 7 punktis 2 ette nähtud valikuline kohtualluvus „lepinguid puudutavates asjades“ ja „lepinguvälise kahju puhul“ taotleavad konkreetselt läheduse eesmärki, mis konkretiseerib kaht eelmises punktis nimetatud nõuet. Sellega seoses on Euroopa Kohus mitu korda otsustanud, et nende sätetega hagejale pakutav võimalus on antud tulenevalt asjaolust, et nendes sätetes silmas peetud „valdkondades“ on menetluse otstarbeka korraldamise seisukohast eriti tihe seos nõude ja kohtu vahel, kes võib asja lahendada³⁰. Nimelt loetakse „lepinguid puudutavates asjades“ kohtuks, kellel on kõige paremad tingimused kohtuasja lahendamiseks „selle paiga [kohut], kus tuli täita asjaomane kohustus“ eelkõige tänu tihedale seosele vaidluse esemega ning kergemale tõendite kogumise võimalusele. Sama kehtib „lepinguvälise kahju“ puhul „paiga [...], kus kahjustav sündmus on toimunud või võib toimuda“ kohtu kohta³¹. See tiheda seose olemasolu tagab samas õiguskindluse ja hoiab ära võimaluse, et kostja vastu esitataks hagi kohtusse, mida ta ei saanud mõistlikult ette näha.

33. Neid üldisi kaalutlusi arvestades on Euroopa Kohus oma praktikas lähtunud „lepinguid puudutavate asjade“ ja „lepinguvälise kahju“ autonoomsetest määratlustest. Analüüsin neid määratlusi teineteise järel kahes järgmises alajaos.

1. Mõiste „lepinguid puudutavad asjad“ määratlus Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses

34. Esimese määratluse „lepinguid puudutavate asjade“ kohta Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses on Euroopa Kohus sõnastanud Handte kohtuotsuses, mille kohaselt „ei saa mõistet „lepinguid puudutavad asjad“ kõnealuse sätte tähenduses mõista nii, et sellega peetakse silmas olukorda, kus pool ei ole võtnud vabatahtlikult teise poole ees mingit kohustust“³².

35. Euroopa Kohus kinnitas seda määratlust kohtuotsuses Engler³³. Lähtudes järeldusest, et kohustuse kindlakstegemine on nimetatud artikli 7 punkti 1 kohaldamiseks möödapääsmatu, kuna kohtualluvus määratakse selle sätte alusel paiga järgi, kus „asjaomane kohustus täideti või tuleb täita“, otsustas Euroopa Kohus, et nimetatud sätte kohaldamine eeldab „selle juriidilise kohustuse määratlemist, mille isik on endale vabatahtlikult teise isiku ees võtnud ja millel põhineb hageja nõue“³⁴.

29 Vt eelkõige 19. veebruari 2002. aasta kohtuotsus Besix (C-256/00, EU:C:2002:99, punkt 26) ja 10. aprilli 2003. aasta kohtuotsus Pugliese (C-437/00, EU:C:2003:219, punkt 16).

30 Vt Brüsseli Ia määruse põhjendus 16. Vt eelkõige 6. oktoobri 1976. aasta kohtuotsus Industrie Tessili Italiana Como (12/76, EU:C:1976:133, punkt 13), 20. veebruari 1997. aasta kohtuotsus MSG (C-106/95, EU:C:1997:70, punkt 29) ja 17. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punkt 26).

31 Seoses Brüsseli Ia määruse artikli 7 punktiga 1 vt 19. veebruari 2002. aasta kohtuotsus Besix (C-256/00, EU:C:2002:99, punktid 30 ja 31 ning seal viidatud kohtupraktika) ning seoses selle määruse artikli 7 punktiga 2, vt 17. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punktid 26 ja 27 ning seal viidatud kohtupraktika).

32 Kohtuotsus Handte (punkt 15).

33 20. jaanuari 2005. aasta kohtuotsus (C-27/02, EU:C:2005:33).

34 20. jaanuari 2005. aasta kohtuotsus Engler (C-27/02, EU:C:2005:33, punktid 45 ja 51).

36. Sellest määratlusest, mis nüüd on Euroopa Kohtu praktikas välja kujunenud, tuleneb kaks kumulatiivset tingimust³⁵: nõue kuulub Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses „lepinguid puudutavate asjade“ alla, kui 1) see hõlmab „lepingulist kohustust“, mida tuleb mõista kui „õiguslikku kohustust, mille on isik endale vabatahtlikult teise isiku ees võtnud“,³⁶ ja 2) see nõue põhineb konkreetsemalt sellel „kohustusel“.

37. *Esimese tingimuse* kohta on Euroopa Kohus täpsustanud, et „lepingulised kohustused“ hõlmavad kõigepealt kohustusi, mis tulenevad³⁷ lepingust,³⁸ see tähendab sisuliselt kahe isiku vahelisest vastastikusest tahteavaldusest³⁹. Seejärel lisas Euroopa Kohus, et „lepinguid puudutavate asjade“ hulka kuuluvad analoogia alusel suhted, mis sarnanevad lepingutele, kuna need loovad asjaomaste isikute vahel „tihedad seosed, mis on samaliigilised“ lepingupoolte vahel tekkivate suhetega. See kehtib eelkõige isikute ühenduse ja selle liikmete vaheliste seoste ning isikute ühenduse liikmete omavaheliste seoste kohta,⁴⁰ äriühingu aktsionäride vaheliste seoste ning aktsionäride ja nende asutatava äriühingu vaheliste seoste kohta,⁴¹ äriühingu juhataja ja tema juhitava äriühingu vaheliste suhete kohta, mis on ette nähtud äriühinguõiguses,⁴² või kohustuste kohta, mis kinnisasja kaasomanikel on vastavalt seadusele kaasomandi suhtes⁴³. Lõpuks, kuna Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 kohaldamine „ei eelda lepingu sõlmimist“, vaid üksnes „kohustuse [kindlakstegemist]“,⁴⁴ on Euroopa Kohus otsustanud, et „lepinguid puudutavad asjad“ hõlmavad ka kohustusi, mis tekivad mitte sellise tahteavalduse tõttu, vaid ühe isiku ühepoolse vabatahtliku kohustuse tõttu teise isiku ees. Nii on see muu hulgas võidulubaduse puhul, mille kaupleja on andnud tarbijale,⁴⁵ ja vekslikäendaja kohustuste puhul selle veksli saaja ees⁴⁶.

35 Vt eelkõige 28. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, punkt 39) ja 5. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Ordre des avocats du barreau de Dinant (C-421/18, EU:C:2019:1053, punktid 25 ja 26).

36 Euroopa Kohus kandis selle definitsiooni üle Rooma I määrusesse vastavalt sidususe eesmärgile Brüsseli Ia, Rooma I ja Rooma II määruste vastastikusel tõlgendamisel (vt käesoleva ettepaneku punkt 5). Euroopa Kohtu praktika kohaselt tähistab mõiste „lepinguline võlasuhe“ Rooma I määruse tähenduses seega „[juriidilist kohustust], mille isik on endale vabatahtlikult teise isiku suhtes võtnud“. Vt 21. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus ERGO Insurance ja Gjensidige Baltic (C-359/14 ja C-475/14, EU:C:2016:40, punkt 44).

37 Minu arvates pidas Euroopa Kohus selle sõnastusega silmas *lepingust tulenevaid kohustusi*. Nimelt on lepingulised kohustused ühtaegu nii lepinguosaliste poolt lepingus sätestatud kohustused kui ka need, mis on õigusnormidega seda liiki lepingu suhtes dispositiivselt või imperatiivselt ette nähtud. Igal juhul *tulenevad* lepingulised kohustused õigusnormidest, kuna need on lepinguosalistele siduvad üksnes ulatuses, milles see on õigusnormide kohaselt ette nähtud (vt minu ettepanek kohtuasjas Bosworth ja Hurley (50. joonealune märkus)).

38 Vt eelkõige 6. oktoobri 1976. aasta kohtuotsus De Bloos (14/76, EU:C:1976:134, punktid 14 ja 16), 15. juuni 2017. aasta kohtuotsus Kareda (C-249/16, EU:C:2017:472, punkt 30) ja 7. märtsi 2018. aasta kohtuotsus flightright jt (C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, punkt 59). Kõiki lepingust tulenevaid kohustusi tuleb käsitada „vabatahtlikult võetud“ kohustustena, ilma et oleks vaja, et võlgnik oleks igale neist eraldi nõusoleku andnud. Kui lepinguosalistes nõustuvad lepingut sõlmima, võtavad nad endale kõik kohustused, mis lepingu sõlmimise tõttu kehtivad.

39 Vt eelkõige 11. juuli 2002. aasta kohtuotsus Gabriel (C-96/00, EU:C:2002:436, punkt 49). Hiljuti samastas Euroopa Kohus lepinguga „vaikiva lepingulise suhte“ (vt 14. juuli 2016. aasta kohtuotsus Granarolo (C-196/15, EU:C:2016:559, punktid 24–27)).

40 Vt 22. märtsi 1983. aasta kohtuotsus Peters Bauunternehmung (34/82, EU:C:1983:87, punkt 13).

41 Vt 10. märtsi 1992. aasta kohtuotsus Powell Duffryn (C-214/89, EU:C:1992:115, punkt 16).

42 Vt 10. septembri 2015. aasta kohtuotsus Holterman Ferho Exploïatie jt (C-47/14, EU:C:2015:574, punktid 53 ja 54).

43 Vt 8. mai 2019. aasta kohtuotsus Kerr (C-25/18, EU:C:2019:376, punktid 27–29).

44 Vt eelkõige 17. septembri 2002. aasta kohtuotsus Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499, punkt 22) ja 8. mai 2019. aasta kohtuotsus Kerr (C-25/18, EU:C:2019:376, punkt 23).

45 Vt 20. jaanuari 2005. aasta kohtuotsus Engler (C-27/02, EU:C:2005:33, punkt 53).

46 Vt 14. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, punktid 48 ja 49).

38. Kokkuvõttes tõlgendab Euroopa Kohus mõistet „lepinguline kohustus“ Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses, „leebelt“.⁴⁷ Selline järeldus võib esmapilgul näida üllatav, arvestades väljakujunenud kohtupraktikat, mille kohaselt seda sätet tuleb tõlgendada kitsalt. Minu arvates keelab selline nõue tegelikult üksnes Euroopa Kohtul eirata selle sätte selget sõnastust ja anda sellele laiemat tähendust, kui nõuab selle eesmärki⁴⁸. Selles kontekstis võib seega minu arvates pidada põhjendatuks „lepinguid puudutavate asjade“ kategooria tõlgendust, mille kohaselt see hõlmab rahvusvahelise kohtumenetluse korra kohase haldamise huvides ka lepinguõiguse naabervaldkondi⁴⁹.

39. Seoses teise tingimusega tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et nõue ei kuulu „lepinguid puudutavate asjade“ hulka Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses üksnes seetõttu, et see hõlmab enamal või vähemal määral „lepingulisi kohustusi“. Lisaks sellele on veel vaja, et see nõue põhineks nimetatud kohustusel. Nagu Euroopa Kohus on hiljuti otsustanud, sõltub selle sätte kohaldamine seega „hagi alusest“⁵⁰. Teisisõnu peab hageja oma nõuete põhjendamiseks sellele kohustusele tuginema⁵¹.

40. Selle tingimusega jätab Euroopa Kohus minu arvates õigustatult Brüsseli Ia määruse artikli 7 punktis 1 ette nähtud kohtualluvuse normi kohaldamise „lepinguid puudutavate asjade“ hulka kuuluvatele nõuetele, mis on lepingulist laadi, see tähendab nõuetele, mis tõstatavad sisuliselt peamiselt lepinguõiguse küsimusi⁵² või teisisõnu lepinguõiguse (nn *lex contractus*) valdkonda kuuluvaid küsimusi Rooma I määruse tähenduses⁵³. Euroopa Kohus tagab seega – kooskõlas selle sätte aluseks oleva läheduse eesmärgiga –, et lepingu suhtes pädev kohus teeb põhiliselt otsuse sellistes küsimustes⁵⁴. Põhimõttelisemalt tagab Euroopa Kohus „lepinguid puudutavate asjade“ sisemise ühtsuse, nagu see on seoses kohtualluvuse eeskirjadega ette nähtud selles artikli 7 punktis 1 ja seoses kollisiooninormidega Rooma I määruuses⁵⁵.

47 Vt selle kohta 20. jaanuari 2005. aasta kohtuotsus Engler (C-27/02, EU:C:2005:33, punkt 48).

48 Vt analoogia alusel 14. detsembri 1977. aasta kohtuotsus Sanders (73/77, EU:C:1977:208, punktid 17 ja 18) ning 26. märtsi 1992. aasta kohtuotsus Reichert ja Kockler (C-261/90, EU:C:1992:149, punkt 25). Vt ka kohtujurist Jacobi ettepanek kohtuasjas Gabriel (C-96/00, EU:C:2001:690, punktid 44–46).

49 Vt selle kohta Minois, M., *Recherche sur la qualification en droit international privé des obligations*, LGDJ, Pariis, 2020, lk 174–180.

50 7. märtsi 2018. aasta kohtuotsus flihtright jt (C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, punkt 61); 4. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus Feniks (C-337/17, EU:C:2018:805, punkt 48) ja 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Primera Air Scandinavia (C-215/18, EU:C:2020:235, punkt 44).

51 Vt selle kohta 8. märtsi 1988. aasta kohtuotsus Arcado (9/87, EU:C:1988:127, punktid 12 ja 13). Seda mõtet on väljendatud mitmel moel 6. oktoobri 1976. aasta kohtuotsuses De Bloos (14/76, EU:C:1976:134): „hagi aluseks olev lepinguline võlasuhe“ (punkt 11); „kohustus [...], mis vastab lepingulisele õigusele, millel hageja nõue põhineb“ (punkt 13), või ka „kohustus [...], mis vastab lepingulisele õigusele, millele taotluse põhjendamiseks tuginetakse“ (punkt 15 ja resolutsioon). Vt samuti kohtujurist Bobeki ettepanek liidetud kohtuasjades flihtright jt (C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2017:787, punkt 54).

52 Vt selle kohta kohtujurist Mayras' ettepanek kohtuasjas Industrie Tessili Italiana Como (12/76, ei avaldata, EU:C:1976:119, lk 1489) ja kohtujurist Jacobi ettepanek kohtuasjas Engler (C-27/02, EU:C:2004:414, punkt 44). Kuna Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkt 1 ei ole kohaldatav üksnes lepingutele, pean ma silmas kõiki õigusnorme, mis näevad ette kohustusi olukorras, kus üks isik on teisega vabatahtlikult lepingu sõlminud.

53 Seejuures hõlmab Rooma I määruse artikkel 12 mitteammendavat loetelu lepinguõigust puudutavatest küsimustest, mis annab minu arvates asjakohaseid juhiseid, et teha kindlaks, kas nõue kuulub „lepinguid puudutavate asjade“ hulka Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses. Vt analoogia alusel 8. märtsi 1988. aasta kohtuotsus Arcado (9/87, EU:C:1988:127, punkt 15).

54 See ei tähenda, et lepingu suhtes pädev kohus kohaldab tingimata oma õigust. Nimelt ei lange Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 alusel pädev kohus tingimata kokku kohtuga, mis on kindlaks määratud Rooma I määruse sätete alusel. See ei tähenda samuti, et lepingut käsitlev kohus kohaldab talle esitatud küsimuste lahendamiseks tingimata põhiliselt lepinguõigust. Nimelt võib küsimust, mida liidu rahvusvahelise eraõiguse aktide tähenduses peetakse „lepinguliseks“, pidada kohaldatavas materiaalsoiguses lepinguvälise kahju tekitamiseks jne.

55 Vt selle kohta ka Minois, M., *op. cit.*, lk 174 ja 180–186. Kuigi Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 esemeline kohaldamisala vastab Rooma I määruse kohaldamisalale, ei ole kokkulangevus täielik. Näiteks kohaldatakse kõnealuse artikli 7 punkti 1 teatud hagide puhul, mis tulenevad äriühinguõigusest (vt käesoleva ettepaneku 41. ja 42. joonealuses märkustes viidatud kohtupraktika), kuid Rooma I määruse artikli 1 lõike 2 punktiga f jäetakse sellest õigusest tulenevad küsimused määruse kohaldamisalast välja.

41. Konkreetsemalt vastavad nendele kahele tingimusele ja kuuluvad seega „lepinguid puudutavate asjade“ alla artikli 7 punkti 1 tähenduses muu hulgas „lepingulise kohustuse“ sundtäitmise hagid⁵⁶ või sellise kohustuse täitmata jätmisest tulenevad tsiviilvastutuse tunnustamise või lepingu lõpetamise hagid⁵⁷. Kõigil neil juhtudel vastab kõnealune kohustus „lepingulisele õigusele“, mis põhjendab nõude esitamist. Nõude põhjendatuse kindlaksmääramine tähendab asja menetleva kohtu jaoks seda, et ta lahendab peamiselt lepingulist laadi küsimusi, nagu kõnealuse kohustuse sisu, viis, kuidas seda tuli täita, selle täitmata jätmise tagajärjed jne.⁵⁸ Samuti kuuluvad „lepinguid puudutavate asjade“ hulka lepingu tühisuse tuvastamise hagid, kuna selline hagi põhineb lepingu sõlmimist reguleerivate normide rikkumisel ja eeldab kohtu jaoks sellest tulenevate „lepinguliste kohustuste“ kehtivuse üle otsustamist⁵⁹. Lugeja jaoks, kes soovib „lepinguid puudutavate asjade“ kohta teada rohkem üksikasju, viitan seda teemat käsitlevale ulatuslikule õiguskirjandusele⁶⁰.

2. Mõiste „lepinguväline kahju“ määratlus Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 2 tähenduses

42. Euroopa Kohtu kohtuotsusest Kalfelis tuleneva väljakujunenud praktika kohaselt hõlmab mõiste „lepinguväline kahju“ Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 2 tähenduses „kõiki nõudeid, milles palutakse kostja vastutuse tuvastamist ja mis ei ole „lepinguid puudutav asi““ selle määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses⁶¹.

43. Sellest määratlusest tuleneb kaks kumulatiivset tingimust: neist üks *positiivne*, mille kohaselt tuleb nõude puhul tuvastada kostja vastutus; teine *negatiivne*, mille kohaselt see nõue ei tohi olla seotud „lepinguid puudutavate asjadega“.

44. *Esimene tingimus* on seotud nõude esemega. Nõude eesmärk peab põhimõtteliselt olema kohustada kostjat kohtu korraldusel lõpetama tegevus, mis võib tekitada kahju – eeldusel, et esitatud on rikkumise lõpetamise nõue, nagu seda on teinud Wikingerhof käesolevas asjas –, või hüvitama kahju, kui esitatud on kahju hüvitamise nõue⁶².

45. Euroopa Kohus lähtub siiski ka selles küsimuses selle tingimuse „leebemast“ tõlgendusest. Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 2 kohaldamisalasse võib kuuluda ka tuvastushagi, milles hageja palub kohtul tuvastada kostja poolt seadusest tuleneva kohustuse rikkumise, või lepinguvälise võlasuhte puudumise tuvastamise hagi, milles hageja palub tuvastada, et ta ei ole toime pannud tegu või tegevusetust, mis tooks kaasa lepinguvälise vastutuse kostja ees⁶³.

56 Vt eelkõige nõuded kohtuasjades, mille kohta tehti järgmised otsused: 15. jaanuari 1987. aasta kohtuotsus Shenavai (266/85, EU:C:1987:11, punktid 2 ja 18), 8. märtsi 1988. aasta kohtuotsus Arcado (9/87, EU:C:1988:127, punkt 12) ja 29. juuni 1994. aasta kohtuotsus Custom Made Commercial (C-288/92, EU:C:1994:268, punktid 2 ja 11).

57 Vt näiteks nõuded, mis olid kõne all kohtuasjas, milles tehti 6. oktoobri 1976. aasta kohtuotsus De Bloos (14/76, EU:C:1976:134, punktid 3 ja 14) ning 8. märtsi 1988. aasta kohtuotsus Arcado (9/87, EU:C:1988:127, punkt 13).

58 Vt selle kohta Rooma I määruse artikli 12 lõike 1 punktid a–c.

59 Vt 20. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Profit Investment SIM (C-366/13, EU:C:2016:282, punktid 54 ja 58). Sellega seoses tuleneb Rooma I määruse artikli 10 lõikest 1, et lepingu olemasolu ja kehtivus kuulub *lex contractus*’e kohaldamisalasse.

60 Vt eelkõige Gaudemet-Tallon, H., *Compétence et exécution des jugements en Europe*, LGDJ, Pariis, 4. éd., 2010, lk 165–177; Briggs, A., *Civil Jurisdiction and Judgments*, Informa Law, Oxon, 2015, 6. ed., lk 209–220; Niboyet, M.-L. ja Geouffre de la Pradelle, G., *Droit international privé*, LGDJ, Issy-les-Moulineaux, 5. éd., 2015, lk 346 ja 347; Calster (van), G., *European Private International Law*, Hart Publishing, Oxford, 2016, lk 136–139; Magnus, U., Mankowski, P. ja *Brussels Ibis Regulation – Commentary*, Otto Schmidt, Köln, 2016, lk 162–189; Hartley, T., *Civil Jurisdiction and Judgments in Europe – The Brussels I Regulation, the Lugano Convention, and the Hague Choice of Court Convention*, Oxford University Press, Oxford, 2017, lk 107–114, ning Minois, M., *op. cit.*

61 Vt eelkõige kohtuotsused Kalfelis (punkt 18); 1. oktoobri 2002. aasta kohtuotsus Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555, punkt 36) ja 12. septembri 2018. aasta kohtuotsus Löber (C-304/17, EU:C:2018:701, punkt 19).

62 Vt eelkõige 26. märtsi 1992. aasta kohtuotsus Reichert ja Kockler (C-261/90, EU:C:1992:149, punktid 19 ja 20); 1. oktoobri 2002. aasta kohtuotsus Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555, punkt 41) ja 12. septembri 2018. aasta kohtuotsus Löber (C-304/17, EU:C:2018:701, punkt 21).

63 Vt vastavalt 5. veebruari 2004. aasta kohtuotsus DFDS Torline (C-18/02, EU:C:2004:74, punktid 19–28) ja 25. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus Folien Fischer ja Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, punktid 41–54).

46. *Teine tingimus* on minu arvates peegelpilt sellest, mille Euroopa Kohus on sõnastanud oma „lepinguid puudutavaid asju“ käsitlevas kohtupraktikas. Ka selle puhul tuleb kindlaks määrata vastutuse tuvastamise nõude põhjus. „Lepinguvälise kahju“ alla kuulumiseks peab see nõue põhinema mitte „vabatahtlikult võetud juriidilisel kohustusel“, vaid „lepinguvälisel kohustusel“, st *mitte vabatahtlikul* kohustusel, mis eksisteerib ilma, et kostjal oleks olnud kavatsust võtta hageja ees mis tahes kohustusi, ning mis tuleneb kahju tekitavast sündmusest, mis seisneb seadusega kõigile kehtestatud kohustuse rikkumises⁶⁴. Selle tingimusega tagab Euroopa Kohus – kooskõlas Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 2 eesmärgiks oleva läheduse kriteeriumiga –, et lepinguvälise vastutuse asja lahendav kohus käsitleb ainult lepinguvälise vastutusega seotud nõuet, st nõuet, mille aluseks on põhimõtteliselt küsimused, mis puudutavad neid kohustusi sisaldavaid õigusnorme. See tingimus tagab ka „lepinguvälise kahju“ sisemise ühtsuse, nagu see on kohtualluvuse normide suhtes ette nähtud selle artikli 7 punktis 2 ja kollisiooninormide suhtes Rooma II määruses⁶⁵.

47. Seega ei saa asuda seisukohale, nagu on mõnikord märgitud erialakirjanduses, et Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkt 2 kujutab endast ainult subsidiaarselt kohaldatavat sätet, mis hõlmab kõiki nõudeid, mis ei kuulu „lepinguid puudutavate asjade“ hulka selle määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses. Vastupidi, eksisteerivad nõuded, mis ei kuulu kummagi sätte kohaldamisalasse, kuna need põhinevad kohustustel, mis ei ole ei „lepingulised“ ega seotud „lepinguvälise kahjuga“⁶⁶.

48. Ülejäänud osas on Euroopa Kohus otsustanud, et Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkt 2 hõlmab suurt hulka erinevaid vastutuse liike⁶⁷ – süüline, mittesüüline jne. Lisaks konkurentsiõiguse rikkumisest tulenevatele vastutuse tuvastamise hagidele, millele on juba viidatud, on hõlmatud ka nõuded, milles nõutakse vastutust kõlvatu konkurentsi⁶⁸ või intellektuaalomandi õiguse rikkumise eest⁶⁹ või puudusega toodete põhjustatud kahju hüvitamist⁷⁰. Ka siin viitan lugeja jaoks, kes soovib „lepinguvälise kahju“ kohta rohkem üksikasju teada saada, seda teemat käsitlevale ulatuslikule materjalile⁷¹.

B. Lepingu poole esitatava tsiviilvastutuse tuvastamise hagi liigitamine Brüsseli Ia määruse alusel

49. Eelnimetatud kaalutlustest tuleneb, et teatavad tsiviilvastutuse tuvastamise nõuded kuuluvad „lepinguid puudutavate asjade“ alla Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses ning teised „lepinguvälise kahju“ alla selle määruse artikli 7 punkti 2 tähenduses. Samuti nähtub sellest, et teoreetiliselt sõltub sellise nõude seostamine ühe või teise kategooriaga selle põhjustest, milleks on

64 Vt selle kohta 17. septembri 2002. aasta kohtuotsus Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499, punktid 25 ja 27), 18. juuli 2013. aasta kohtuotsus ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490, punktid 35–38) ja 21. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Austro-Mechana (C-572/14, EU:C:2016:286, punktid 37 ja 50). Vt ka kohtujurist Jacobi ettepanek kohtuasjas Engler (C-27/02, EU:C:2004:414, punkt 59).

65 Euroopa Kohtu praktika kohaselt on „lepinguvälise võlasuhe“ Rooma II määruse tähenduses kohustus, mille aluseks on kahjustav sündmus, alusetu rikastumine, käsundita asjaajamine või *culpa in contrahendo* (vt 21. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus ERGO Insurance ja Gjensidige Baltic (C-359/14 ja C-475/14, EU:C:2016:40, punktid 45 ja 46)). Rõhutan siiski, et kuigi Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 2 kohaldamisalasse kuuluvad „lepinguvälised võlasuhted“ on Rooma II määruse keskmes, on nimetatud määrusel siiski laiem kohaldamisala, kuna see hõlmab mitte ainult kahju õigusvastasest tekitamisest tulenevaid lepinguväliseid kohustusi, vaid ka kohustusi, mis tulenevad niisugustest kvaasilepingutest nagu alusetu rikastumine või käsundita asjaajamine (vt Rooma II määruse artikli 2 lõige 1).

66 Vt kohtujurist Gulmanni ettepanek kohtuasjas Reichert ja Kockler (C-261/90, ei avaldata, EU:C:1992:78, lk 2169); kohtujurist Jacobi ettepanek kohtuasjas Engler (C-27/02, EU:C:2004:414, punktid 55 ja 57) ning kohtujurist Bobeki ettepanek kohtuasjas Feniks (C-337/17, EU:C:2018:487, punkt 98). Nagu Wikingerhof väitis, on see minu arvates nii alusetul rikastumisel põhineva tagastamisnõude puhul, kui see ei tulene lepingu tühisusest (vt 20. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Profit Investment SIM (C-366/13, EU:C:2016:282, punkt 55)), kuna selline nõue põhineb kohustusel, mis ei tulene kahjustavast sündmusest (vt selle kohta kohtujurist Wahli ettepanek kohtuasjas Siemens Aktiengesellschaft Österreich (C-102/15, EU:C:2016:225, punktid 54–75)).

67 30. novembri 1976. aasta kohtuotsus Bier (21/76, EU:C:1976:166, punkt 18).

68 Vt eelkõige 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus Concurrence (C-618/15, EU:C:2016:976) ja Rooma II määruse artikli 6 lõige 1.

69 Vt autoriõiguse valdkonnas eelkõige 22. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus Hejduk (C-441/13, EU:C:2015:28) ja 3. aprilli 2014. aasta kohtuotsus Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215) ning Rooma II määruse artikkel 8.

70 Vt eelkõige 16. juuli 2009. aasta kohtuotsus Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475) ja Rooma II määruse artikkel 5.

71 Vt eelkõige Gaudemet-Tallon, H., *op. cit.*, lk 217–219; Briggs, A., *op. cit.*, lk 238–250; Calster (van), G., *op. cit.*, lk 144–147; Magnus, U. ja Mankowski, P., *op. cit.*, lk 262–276, ja Hartley, T., *op. cit.*, lk 125–126.

kohustus, millel see nõue põhineb. Kui see kohustus tekib lepingu või mõnel muul kujul ühe isiku vabatahtliku kohustuse võtmise alusel teise isiku suhtes, on nõue „lepinguline“. Kui aga kõnealune kohustus tuleneb sellise kõigi suhtes kohaldatava kohustuse rikkumisest, mis on seadusega kehtestatud sõltumata mis tahes vabatahtlikult võetud kohustusest, kuulub nõue „lepinguvälise kahju“ alla⁷²

50. Kui aga kaks isikut on lepinguga seotud ja üks neist esitab teise vastu tsiviilvastutuse tuvastamise nõude, võib praktikas osutada keeruliseks eristada „lepinguid puudutavaid asju“ ja „lepinguvälist kahju“.

51. Sellega seoses tuleb märkida, et niisugune nõue ei pruugi tingimata olla „lepinguid puudutav asi“ Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses⁷³. Lepingu pool võib teise poole vastu esitada ka „lepinguvälise kahju“ nõude. Selline olukord võib kergesti tekkida nõuete puhul, mis ei puutu üldse lepingusse, mis pooli seob⁷⁴ ja mille puhul selle määruse artikli 7 punkti 2 kohaldamine on ilmselge.

52. Eristamine ei ole nii kerge siis, kui nõudel on – nagu põhikohtuasjas – lepinguga teatav seos, eelkõige seetõttu, et nõue on seotud lepingu täitmisel tekitatud kahjustava sündmusega. Sellisel juhul on võimalik, et kahjustav sündmus, millele tuginetakse, kujutab endast samal ajal nii „lepingulise kohustuse“ täitmata jätmist kui ka seadusega kõigile kehtestatud kohustuse rikkumist. Sel juhul on tegu mitme võimaliku vastutuse konkurentsiga või teisisõnu „lepingulise“ kohustuse ja „lepinguvälise kahju“ tekitamisest tuleneva kohustuse konkurentsiga, kuivõrd mõlemad võivad olla nõude põhjuseks⁷⁵.

53. Selliste olukordade arv, kus sama kahjustav sündmus võib anda alust sarnaseks menetluseks, varieerub sõltuvalt siseriiklikest õigussüsteemidest, olenevalt sellest, kuidas need käsivad lepingulist vastutust ja lepinguvälist vastutust⁷⁶. Käesoleva ettepaneku punktis 48 viidatud tsiviilvastutuse tuvastamise hagid – mis tulenevad konkurentsioiguse rikkumisest, kõlvatu konkurentsi valdkonda kuuluvatest asjaoludest, puudustega toodete põhjustatud kahjust ja intellektuaalomandi õiguse rikkumisest – võivad juhul, kui need esitatakse ühe lepingu poole poolt teise vastu, anda alust selliseks vastutuste konkurentsiks.

54. Nagu Wikingerhof väga õigustatult märkis, võib näiteks tarnija müügist keeldumine olla turustaja suhtes mitte ainult turgu valitseva seisundi kuritarvitamine, vaid ka nendevahelisest raamlepingust tulenevate kohustuste rikkumine. Sama kehtib olukorras, kus tarnija eelistab oma võrgustikku turustaja kahjuks, kuna see käitumine võib samal ajal kujutada endast nii lepingu rikkumist, enne nimetatud kuritarvitamist kui ka kõlvatut konkurentsi⁷⁷. Lisaks võib tootja müüdava toote puudus, mis põhjustab ostjale kahju, kuuluda nii lepinguvälise vastutuse alla – tooteohutusosalase õigusliku kohustuse rikkumise eest – kui ka lepingulise vastutuse alla – kuna on rikutud kas lepingulist kohustust tarnida nõuetele

72 Vt kohtujurist Jacobi ettepanek kohtuasjas Handte (C-26/91, ei avaldata, EU:C:1992:176, punkt 16), ja minu ettepanek kohtuasjas Bosworth ja Hurley (punkt 67).

73 Vt selle kohta kohtuotsus Brogsitter (punkt 23).

74 Näiteks kui pank asub hoones, kus on tema kliendi elukoht, ning esitab kliendi vastu kohtule kaebuse tekitatava müra pärast naabruskonnas.

75 Vt minu ettepanek kohtuasjas Bosworth ja Hurley (punkt 68).

76 Nimelt ei anta kõikides riigisisestes õigussüsteemides lepingulisele vastutusele ja lepinguvälisele vastutusele sama ulatust, mistõttu nende kahe vastutuse kattumine võib olla erinev. Selliseid võimalikke kattumisi on eriti arvukalt näiteks Prantsuse õiguses. Esiteks käsitatakse lepingulist vastutust selles õigussüsteemis laias tähenduses, kuna eelkõige Cour de cassationi (kassatsioonikohus, Prantsusmaa) kohtupraktika eesmärk on lisada lepingutesse turvalisuse ja teavitamiskohustused, mis väljendavad õigusaktidega kehtestatud üldisi kohustusi, ning kokkulepete heas usus täitmise nõudest tulenevad kohustused. Teiseks on ka lepinguväline vastutus selgelt piiritlemata, kuna selles valdkonnas kehtivad õigusnormid hõlmavad kõiki ühiskondlikus elus aset leida võivaid kahjustavaid sündmusi. Vt selle kohta Ancel, P., „Le concours de la responsabilité délictuelle et de la responsabilité contractuelle“, *Responsabilité civile et assurances*, nr 2, veebruar 2012, kd 8, punktid 2–11.

77 Vt kohtuasi, milles tehti 24. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus Apple Sales International jt (C-595/17, EU:C:2018:854).

vastav toode või lepingulist ohutuskohustust. Samuti, kui autoriõigusega kaitstud teose kasutamise litsentsilepingu omanik ületab litsentsi piire, võib see kahjustav sündmus kujutada endast samal ajal ka õiguste rikkumist – kuna litsentsisaaja rikub oma lepingupartneri ainuõigusi – ja selle lepingu rikkumist⁷⁸.

55. Sellise vastutuse konkurentsi korral jätavad teatud siseriiklikud õigussüsteemid, sealhulgas Inglise ja Saksa õigus, hagejale valiku esitada oma nõue lepinguvälise vastutuse või lepingulise vastutuse alusel, sõltuvalt sellest, mis on kõige enam kooskõlas tema huvidega,⁷⁹ või isegi „kumuleerida“ oma nõuded, mis põhinevad kahel alusel⁸⁰.

56. Seevastu teistes õigussüsteemides, sealhulgas Prantsuse õiguses ja Belgia õiguses on ette nähtud vastutuse jagamise reegel, mida nimetatakse „kumuleerimise keeluks“ ja mis ei jäta hagejale valikut: tema hagi ei saa esitada lepinguvälise vastutuse alusel, kui kahjustav sündmus, millele tuginetakse, kujutab endast ka lepingulise kohustuse täitmata jätmist. Teisisõnu, nendes süsteemides „prevaleerib lepinguline kahju lepinguvälise kahju üle“⁸¹.

57. Brüsseli Ia määruse kontekstis on küsimus selles, kas, ja kui vastus on jaatav, siis mil määral mõjutab kohaldatavat kohtualluvuse reeglit hageja otsus tugineda sama kahjustava sündmuse puhul lepingupartneri lepinguvälisele vastutusele ja/või lepingulisele vastutusele⁸². Sellega seoses tuletan meelde lahendusi, mida Euroopa Kohus on siiani kasutanud oma praktikas (1. alajagu), enne kui analüüsin tõlgendust, mis minu arvates on selles valdkonnas asjakohane (2. ja 3. alajagu).

1. Euroopa Kohtu senised lahendused

58. Euroopa Kohus käsitles seda küsimust esimest korda oma kohtuotsuses Kalfelis. Kohtuasjas, milles see kohtuotsus tehti, oli eraõiguslik isik esitanud hagi oma panga vastu börsitehingute tõttu tekkinud kahju hüvitamiseks ning ta oli esitanud oma hagi kumulatiivsete nõuetega erinevate Saksa õigusnormide alusel, millest osa käsitleb lepingulist vastutust, teised lepinguvälise vastutust ja kolmandad lepingusarnase vastutusega seotud alusetut rikastumist. Eelkõige tekkis küsimus, kas kohtul, kes oli pädev Brüsseli konventsiooni artikli 5 punkti 3 (praegune Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkt 2) alusel läbi vaatama lepinguvälise vastutuse nõuet, oli ühtlasi kõrvalpädevus läbi vaadata nõudeid, mis põhinesid lepingulistel ja lepingusarnastel alustel.

59. Kohtujurist Darmoni ettepaneku kohaselt peaks kohtualluvus „lepinguid puudutavate asjade“ korral laienema kogu hagile tervikuna, sealhulgas nõuetele, mis põhinevad lepinguvälistel või lepingusarnastel õiguslikel alustel, kuna see võimaldab kohtualluvust otstarbekohasemaks muuta ja koondada lepingu suhtes pädevasse kohtusse, kes on kohtujuristi arvates kõige sobivam kohtuasja konteksti ja selle kohtumenetlusele avaldatava mõju mõistmiseks⁸³.

78 Vt kohtuasjad, milles tehti 18. aprilli 2013. aasta kohtuotsus komisjon vs. Systran ja Systran Luxembourg (C-103/11 P, EU:C:2013:245), 3. aprilli 2014. aasta kohtuotsus Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215) ja 18. detsembri 2019. aasta kohtuotsus IT Development (C-666/18, EU:C:2019:1099).

79 Liikmesriikide materiaalõiguses võidakse lepingulise ja lepinguvälise vastutuse suhtes kohaldada erinevat tõendamiskoormise, hüvitamise tingimuste, aegumise jms korda. Seega võib olla hagi esitaja huvides valida üks või teine võimalus. Vt eelkõige minu ettepanek kohtuasjas Bosworth ja Hurley (51. joonealune märkus).

80 Vt Inglise õiguse kohta Fentiman, R., *International Commercial Litigation*, Oxford University Press, Oxford, 2. ed., 2015, lk 177, 178 ja 279. Kumuleerimine ei anna õigust sama kahju kahekordsele hüvitamisele. Seevastu suurendab see hageja võimalust nõutud hüvitist saada.

81 Vt 18. detsembri 2019. aasta kohtuotsus IT Development (C-666/18, EU:C:2019:1099, punkt 23) ja Gout, O., „Le cumul des responsabilités contractuelle et extracontractuelle en droit belge et en droit français: de la genèse des règles aux perspectives d'évolution“, Van den Haute, E., *Le droit des obligations dans les jurisprudences française et belge*, Bruylant, Brüssel, 2013, lk 123–146.

82 Sama küsimus tekib Rooma I ja Rooma II määruse raames kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel, kuna nendes määrustes on ette nähtud erinevad ühendavad tegurid olenevalt sellest, kas kohustus on „lepinguline“ esimese määruse tähenduses või „lepinguväline“ teise määruse tähenduses.

83 Vt kohtujurist Darmoni ettepanek kohtuasjas Kalfelis (189/87, ei avaldata, EU:C:1988:312, punktid 25–30).

60. Euroopa Kohus ei järginud selles küsimuses kohtujuristi ettepanekut. Euroopa Kohus otsustas küll, nagu ma märkisin käesoleva ettepaneku punktis 42, et mõiste „lepinguväline kahju“ hõlmab kõiki nõudeid, milles palutakse tuvastada kostja vastutus, kuid mis ei ole seotud „lepingulise“ kohustusega. Euroopa Kohus täpsustas samas, tuues välja valikulise kohtualluvuse erandliku laadi, et „kohtule, kelle alluvuses on [Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 2] alusel lepinguvälisel kahjul põhineva [hagi]osa lahendamine, ei allu sama nõude osad, mis ei põhine lepinguvälisel kahjul“⁸⁴.

61. Vaatamata sellele, et see vastus on mõnevõrra mitmetähenduslik, ei soovinud Euroopa Kohus kohtuotsuses Kalfelis märkida, et Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkt 1 prevaleerib selle artikli 7 punkti 2 üle. Vastupidi, Euroopa Kohus leidis, et sama õigusvastase teoga seotud kahju hüvitamise hagi võib õiguslike aluste alusel kuuluda lepingujärgse kohtu ja/või lepinguvälise kahjuga tegeleva kohtu pädevusse, sõltuvalt õiguslikest alustest, millele hageja tugineb, st sõltuvalt tema hagis esitatud materiaalõigusnormidest. Seega kui samas hagis esitatakse kumulatiivsed nõuded, ei tule hagi tervikuna liigitada „lepinguid puudutavaks asjaks“ või „lepinguväliseks asjaks“, vaid iga hagi nõuet tuleb vaadelda eraldi olenevalt selle alusest, kusjuures sama nõue/alus ei saa korraga kuuluda kahte kategooriasse⁸⁵. Niisiis on lepingujärgne kohus pädev läbi vaatama nõuet, mis põhineb lepingulisel alusel, samas kui lepinguvälise kahjuga tegelev kohus on pädev läbi vaatama nõuet, mis põhineb lepinguvälisel kahjul. Kummalgi kohtul ei ole seejuures kõrvalpädevust otsustada küsimuste üle, mis ei kuulu tema „valdkonda“⁸⁶.

62. Ma rõhutan, et Brüsseli Ia määruse seisukohast ei tule lähtuda sellest, kuidas liigitatakse liikmesriigi õiguses hageja nõude aluseks olevaid selle riigi materiaalõigusnorme. Kohtualluvuse määratlemise staadiumis ei ole kohus, kelle poole pöördui, veel kohaldatavat õigust kindlaks teinud. Seega ei ole kindel, et hagi lahendatakse nende normide alusel. Materiaalõigusnormid, millele nõudes tuginetakse, annavad siiski vajaliku teabe, et teha kindlaks selle „kohustuse“ – mida tuleb käsitada iseseisva mõistena – tunnused, millele hageja tugineb. Nagu nähtub käesoleva ettepaneku punktist 49, tuleb just see „kohustus“ – lähtudes selle iseloomulikest tunnustest – liigitada Euroopa Kohtu praktikas kehtestatud kriteeriumide alusel kas „lepinguid puudutavaks asjaks“ või „lepinguvälise kahju“ asjaks, mis määrab seega kindlaks nõude suhtes kohaldatava kohtualluvuse normi.⁸⁷ Kui hageja esitab kumulatiivsed nõuded, mis tuginevad eri laadi materiaalõigusnormidele, võib juhtuda, et ta tugineb neile kahte eri laadi „kohustusele“,⁸⁸ mis kuuluvad eri kohtute pädevusse.

84 Kohtuotsus Kalfelis (punkt 19). Minu arvates nähtub Euroopa Kohtu arutluskäigust kahtlemata, et ka vastupidine on tõsi: kohus, kellel on Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 alusel pädevus lahendada „lepingulisi“ nõudeid, ei ole pädev lahendama nõudeid, mis põhinevad lepinguvälistel alustel.

85 Vt minu ettepanek kohtuasjas Bosworth ja Hurley (punkt 74); Hess, B., Pfeiffer, T., Schlosser, P., *Report on the Application of Regulation Brussels I in the Member States*, JLS/C4/2005/03, 2007, punkt 192, ja Zogg, S., „Accumulation of Contractual and Tortious Causes of Action Under the Judgments Regulation“, *Journal of Private International Law*, 2013, kd 9, nr 1, lk 39–76, eriti lk 42–43.

86 Ma tulen kõrvalpädevuse küsimuse juurde tagasi käesoleva ettepaneku punktis 112 ja järgmistest punktides.

87 Kohustust ei saa esineda õigusliku vaakumi korral. See kohustus tuleneb faktilisest olukorrast, mis toob ühe või mitme õiguse alusel kaasa teatud õiguslikud tagajärjed. Kõnealust faktilist olukorda ja sellega kaasnevat õiguslike tagajärgi on raske mõista eraldiseisvana asjasse puutuvatest õigusnormidest ning nende õigusnormide analüüs võimaldab kindlaks teha kõnealuse kohustuse laadi. Vt House of Lords (Ühendkuningriigi kõrgeim kohus) (Lord Millet), *Agnew v Länsforsäkringsbolagens AB*, [2001] 1 AC 223, § 264, Bollée, S., „La responsabilité extracontractuelle du cocontractant en droit international privé“, Avout, L., Bureau, D., Muir-Watt, H., *Mélanges en l'honneur du professeur Bernard Audit – Les relations privées internationales*, LGDJ, Issy-les-Moulineaux, 2014, lk 119–135, eriti lk 132–133, Scott, A., „The Scope of ‘Non-Contractual Obligations’“, Ahern, J., Binchy, W., *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*, Martinus Nijhoff Publishers, 2009, lk 57–83, eriti lk 58–62 ning Minois, M., *op. cit.*, lk 129–130. Euroopa Kohus kohaldab kvalifitseerimisele kuuluva kohustuse tunnuste kindlaksmääramisel sageli sellist meetodit, mille puhul lähtutakse materiaalõigusnormidest, millele tuginetakse. Vt eelkõige 26. märtsi 1992. aasta kohtuotsus *Reichert ja Kockler* (C-261/90, EU:C:1992:149, punktid 17–19), 18. juuli 2013. aasta kohtuotsus *ÓFAB* (C-147/12, EU:C:2013:490, punktid 35 ja 36) ning 21. aprilli 2016. aasta kohtuotsus *Austro-Mechana* (C-572/14, EU:C:2016:286, punktid 27 ja 37).

88 Samamoodi võib kollisiooninormide valdkonnas ühte ja sama kahju tekitavat sündmust käsitada kahe eraldiseisva kohustuse seisukohast, millest üks on „lepinguline“ Rooma I määruse tähenduses ja teine „lepinguväline“ Rooma II määruse tähenduses.

63. Kokkuvõttes võib lepingu poole poolt Brüsseli Ia määruse alusel esitatud kahju hüvitamise nõude kohtualluvus varieeruda sõltuvalt materiaalõigusnormist, millele hageja tugineb. Lisaks sellele tuleb märkida, et sellist nõuet käsitlevas kohtuotsuses Melzer⁸⁹ järgis Euroopa Kohus sellist lähenemist. Selles kohtuotsuses piirdus ta „lepinguvälise kahju“ kohtualluvuse normi tõlgendamisega, nagu palus riigisisene kohus, analüüsivalt kostja viidatud „lepinguid puudutavate asjadega“ seotud kohtualluvuse norme põhjendusel, et asjaomane hagi põhineb „üksnes lepinguvälise vastutuse õigusel“⁹⁰.

64. Seda arvestades käsitles Euroopa Kohus neid probleeme uuesti kohtuotsuses Brogsitter. Kohtuasjas, milles tehti see kohtuotsus, sõlmis Saksamaal elav kellamüüja lepingu kellassepaga, kelle elukoht oli sel ajal Prantsusmaal, ning mis puudutas kellamehhanismide arendamist, mida esimesena nimetatud ettevõtja pidi turustama. Samal ajal oma tegevusega müüja jaoks oli kellassepp arendanud välja teisi kellamehhanisme, mida ta oli ise turustanud. Kuna müüja leidis, et see samaaegne tegevus rikub lepingust tulenevat ainumüügikohustust, esitas ta hagi oma lepingupartneri vastu Saksamaa kohtule. Kõnealuses hagis nõudis müüja vaidlusaluse tegevuse lõpetamist ja kahju hüvitamist, esitades nõuded, mis tuginesid kumulatiivselt lepingulisele vastutusele ja lepinguvälisele vastutusele, täpsemalt Saksa õigusnormidele, mis käsitlevad kõlbatut konkurentsi ja süülist vastutust. Kaheldes vaidluse jagamises lähtuvalt hageja esitatud õiguslikest alustest, küsis siseriiklik kohus Euroopa Kohtult, kuidas tuleb Brüsseli I määruse tähenduses liigitada lepinguvälisele alusele tuginevaid nõudeid, võttes arvesse poolte vahel sõlmitud lepingut.

65. Lähtudes oma otsustusest kohtuotsuses Kalfelis, mille kohaselt „lepinguvälise kahju“ hõlmab kõiki nõudeid, milles palutakse tuvastada kostja vastutus ja mis ei ole „lepingut puudutav asi“, leidis Euroopa Kohus, et selleks, et seostada nõudeid ühe või teise kategooriaga, tuleb uurida, „kas need siseriikliku õiguse vastavast klassifikatsioonist olenemata on lepingulised“⁹¹.

66. Euroopa Kohtu väitel on see nii üksnes juhul, kui „etteheidetavat käitumist saab käsitada lepinguliste kohustuste rikkumisena, nagu neid võib lepingu objekti arvestades selliste kohustusena määratleda“. Euroopa Kohus täpsustas, et „sellega on *a priori* tegemist juhul, kui hagejat kostjaga siduva lepingu tõlgendamine näib möödapääsmatu selle kindlaks tegemiseks, kas esimese poolt teisele etteheidetav käitumine on õiguspärane või vastupidi õigusvastane“. Seetõttu tuleb riigisisel kohtul „teha kindlaks, kas [...] hageja esitatud hagide ese [on] kahju hüvitamise nõue, mille aluseks võib mõistlikult pidada põhikohtuasja pooli siduvast lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste rikkumist, mistõttu on lepingu arvessevõtmine hagi lahendamisel möödapääsmatu“⁹².

67. Kohtuotsus Brogsitter väljendab minu arvates kohtuotsuses Kalfelis valitud lähenemisviisi teatavat muutmist. Näib, et Euroopa Kohus muutis Brüsseli Ia määruse alusel nõuete liigitamiseks meetodit. Näib, et Euroopa Kohus ei pööranud tähelepanu hageja hagiavalduses esitatud materiaalõiguslikule alusele, vaid soovise lähtuda faktide objektiivsemast kvalifikatsioonist.

68. Kohtuotsuse Brogsitter täpne ulatus on siiski ebaselge. Selles kohtuotsuses esitatud avatud ja abstraktset arutluskäiku saab tõlgendada kahel viisil.

69. Kohtuotsuse Brogsitter *esimese tõlgenduse* kohaselt, mida võib nimetada „maksimalistlikuks“, seisneb sellest kohtuotsusest tulenev „test“ seisukohas, et nõue hõlmab „lepinguid puudutavaid asju“ Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses, „kui etteheidetavat käitumist saab käsitada lepinguliste kohustuste rikkumisena“. Seda seisukohta tuleb mõista nii, et lepinguvälisel kahjul põhinev nõue peab olema seotud „lepinguid puudutava asjaga“, kuna see puudutab kahju põhjustanud

89 16. mai 2013. aasta kohtuotsus (C-228/11, EU:C:2013:305).

90 16. mai 2013. aasta kohtuotsus Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, punkt 21). Vt selle kohta ka 3. aprilli 2014. aasta kohtuotsus Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, punktid 16–21) ja 21. mai 2015. aasta kohtuotsus CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punkt 43). Vt veel siseriiklikul tasandil Bundesgerichtshofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) 27. mai 2008. aasta [2009] kohtuotsus IPRax, lk 150–151, ja Cour de cassationi (Prantsusmaa kassatsioonikohus) esimese koja 26. oktoobri 2011. aasta kohtuotsus nr 10–17.026.

91 Kohtuotsus Brogsitter (punktid 20 ja 21).

92 Kohtuotsus Brogsitter, vastavalt punktid 24, 25 ja 26.

sündmust, mis võib (samuti) kujutada endast „lepingulise kohustuse“ rikkumist. Konkreetselt tuleb kohtul, kelle poole on pöördutud, kontrollida, kas hageja oleks võinud hüpoteetiliselt esitada oma nõude lepinguliste kohustuste rikkumise alusel, mis tähendab, et tuleb analüüsida, kas tegelikult esineb võimalik seos väidetava kahjustava sündmuse ja nende kohustuste sisu vahel. Sellest järeldub, et kõigis olukordades, kus kahjustav sündmus võib olla ühtaegu nii kahju õigusvastane tekitamine kui ka lepingu rikkumine, on „lepingu rikkumiseks“ kvalifitseerimine selle määruse tähenduses ülimuslik „kahju õigusvastase tekitamise“ üle⁹³.

70. Kohtuotsuse Brogsitter *teise tõlgenduse* kohaselt, mida võib nimetada „minimalistlikuks“, seisneb sellest kohtuotsusest tulenev „test“ tegelikult seisukohas, et nõue hõlmab „lepinguid puudutavaid asju“ Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses, kui „hagejat kostjaga siduva lepingu tõlgendamine näib möödapääsmatu selle kindlaks tegemiseks, kas esimese poolt teisele etteheidetav käitumine on õiguspärane või vastupidi õigusvastane“. Minu arvates pidas Euroopa Kohus kohaseks kvalifitseerida „lepingulisteks“ kahju õigusvastasest tekitamisest tulenevad nõuded, mille põhjendatus sõltub kohtuvaidluse poolte vaheliste lepinguliste kohustuste sisust⁹⁴.

71. Seda mitmeti mõistetavust ei ole kõrvaldatud ka Euroopa Kohtu hilisema praktikaga, milles on sisuliselt korratud kohtuotsuse Brogsitter teatavaid löike, esitamata rohkem selgitusi⁹⁵. Minu arvates peab Euroopa Kohus seega käesolevas kohtuasjas selgitama oma kohtupraktikat, mis käsitleb võimalikku vastutuste konkurentsi. Selleks peab ta selles osas määratlema selged ja ootuspärased kriteeriumid, mis võimaldavad vältida mis tahes õiguslikku ebakindlust kaebuse esitajate jaoks.

72. Tuleb rõhutada, et võimaliku vastutuste konkurentsi menetlemisega seotud küsimused ei ole materiaaloiguses⁹⁶ ja rahvusvahelises eraõiguses tingimata samad. Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 ja artikli 7 punkti 2 tõlgendamisel seoses selle küsimusega tuleb seega lähtuda ainult sellest määrusest tulenevatest õiguskindluse ja korrakohase õigusemõistmise eesmärkidest⁹⁷.

73. Neid eesmärke arvestades teen Euroopa Kohtule seega ettepaneku lükata tagasi kohtuotsuse Brogsitter „maksimalistlik“ tõlgendus (2. alajagu). Minu arvates peaks ta selle asemel lähtuma selle kohtuotsuse „minimalistlikust“ tõlgendusest, tehes seejuures teatavaid vajalikke täpsustusi (3. alajagu).

2. Kohtuotsuse Brogsitter „maksimalistliku“ tõlgenduse tagasilükkamine

74. Samalaadselt komisjoniga olen ma arvamusel, et kohtuotsuse Brogsitter „maksimalistliku“ tõlgendusega, mida liiatigi on keeruline ühitada kohtuotsusega Kalfelis, ei saa mingil juhul nõustuda.

93 Vt minu ettepanek kohtuasjas Bosworth ja Hurley (punkt 80). Lähtudes kohtuotsuse Brogsitter sellest tõlgendusest, vt eelkõige Briggs, A., *op. cit.*, lk 217–219, 239 ja 247–250, ning Haftel, B., „Absorption du délictuel par le contractuel, application du Règlement (CE) n° 44/2001 à une action en responsabilité délictuelle“, *Revue critique de droit international privé*, 2014, nr 4, lk 863.

94 Vt minu ettepanek kohtuasjas Bosworth ja Hurley (punkt 88). Vt ka kohtuotsuse Brogsitter sellist tõlgendust arvestades kohtujurist Cruz Villalóni ettepanek kohtuasjas Holterman Ferho Exploitatie jt (C-47/14, EU:C:2015:309, punkt 48), kohtujurist Kokott'i ettepanek kohtuasjas Granarolo (C-196/15, EU:C:2015:851, punktid 14 ja 18), Court of Appeal (apellatsioonikohus, Ühendkuningriik) 19. augusti 2016. aasta kohtuotsus Peter Miles Bosworth, Colin Hurley v Arcadia Petroleum Ltd & Others, [2016] EWCA Civ 818, punkt 66, Weller, M., „EuGH: Vertragsrechtliche Qualifikation vertragsakzessorischer Ansprüche“ *LMK*, 2014, 359127, ja Hartley, T., *op. cit.*, p. lk 108 ja 109.

95 Vt eelkõige 10. septembri 2015. aasta kohtuotsus Holterman Ferho Exploitatie jt (C-47/14, EU:C:2015:574, punktid 32 ja 71) ja 14. juuli 2016. aasta kohtuotsus Granarolo (C-196/15, EU:C:2016:559, punkt 21).

96 Materiaaloiguses peegeldavad erinevused liikmesriikide siseriiklikes õigussüsteemides seoses vastutuste konkurentsi olukordade käsitlemisega eelkõige küsimust, kas asjaolu, et hageja saab valida vastutuse korra, mis on tema huvidele kõige soodsam, saab pidada õiguspäraseks või mitte. Lisaks on Prantsuse ja Belgia õiguses „kumuleerimise keelu“ eeskirja eesmärk tagada vastutust käsitlevate lepinguliste kokkulepete tõhusus. Kui need nõuded ei võimalda lepinguliselt enne kehtestada lepinguvälise vastutuse eeskirju, mis on seotud avaliku korraga, siis lepingujärgset kahjuhüvitist käsitlevad sätted seevastu võimaldavad seda, kuna lepinguosalisel võivad muu hulgas hüvitise saamise õigus tekkimise tingimused ümber määratleda ja seeläbi lepingulist vastutust kergendada või raskendada. Vt eelkõige Gout, O., *op. cit.*

97 Vt minu ettepanek kohtuasjas Bosworth ja Hurley (punkt 83).

75. *Kõigepealt* meenutan, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt nõuab Brüsseli Ia määrusega taotletav õiguskindluse eesmärk, et kohus, kellele hagi esitati, peab saama hõlpsalt otsustada oma pädevuse üle, ilma kohustuseta asuda asja sisuliselt läbi vaatama⁹⁸.

76. Kohtuotsuse Brogsitter „maksimalistlikust“ tõlgendusest tulenev „test“ on aga minu hinnangul lihtsuse nõudele vastupidine. Kui kohtult, kellele hagi esitati, nõuda, et ta teeks kindlaks, kas väidetav kahjustav sündmus lepinguvälise vastutuse õiguslikul alusel võib kujutada endast (ka) lepingulist rikkumist, tähendaks see, et kohut kohustatakse kohtualluvuse määratlemise staadiumis nõuet sisuliselt analüüsima⁹⁹. Kontrollida selles staadiumis kahjustava sündmuse ja lepinguliste kohustuste sisu võimalikku omavahelist vastavust ei ole alati lihtne ülesanne. Jättes kõrvale (üksikud) juhtumid, kus pooled on üksmeelel, et võib olla tegemist vastutuste konkurentsiga,¹⁰⁰ on kohtule eriliselt koormav selles staadiumis need kohustused kindlaks määrata.

77. Nimelt nagu ma käesoleva ettepaneku punktis 53 juba selgitasin, on lepingulise vastutuse valdkond eri õigussüsteemides erinev. Mõnes riigisiseses õigussüsteemis seostatakse turvalisuse tagamise kohustusi lepinguliste vaidlustega, samas kui teistes süsteemides peetakse neid puhtalt õigusnormidest tulenevateks kohustusteks¹⁰¹. Sama kehtib lepingute heas usus täitmise nõude kohta, mida mitmes riigisiseses õiguses peetakse lepinguliseks kõrvalkohustuseks, kuid mida teistes õigussüsteemides selleks ei peeta. Konkreetselt ei saa kohus paljudel juhtudel teada või isegi mitte ette kujutada, kas on olemas potentsiaalne vastutuste konkurents, ilma et ta määraks kindlaks kõnealusele lepingule kohaldatava õiguse, mis on ainus, mille alusel saab määratleda sellest lepingust tulenevad kohustused¹⁰². Lisaks võib sageli täheldada, et isegi selles kohaldatavas õiguses ei ole nende kohustuste ulatus täpselt kindlaks määratud. Kohtualluvuse eeskirjade ootuspärasus võib selle keerukuse tõttu kannatada¹⁰³. See jätab kaebuse esitajatele laialdase aruteluruumi ning sellest tulenevalt on kohtul, kellele hagi esitati, ulatuslik kaalutusõigus, samas kui Brüsseli Ia määruuses osutatakse kindlale kohtualluvuse jaotusele¹⁰⁴.

78. *Lisaks*, nagu Wikingerhof ja komisjon kohtuistungil Euroopa Kohtu küsimustele vastates väitsid, ei õigusta minu arvates miski seda, et Brüsseli Ia määruse artikli 7 punktis 1 sätestatud kohtualluvuse norm „lepinguid puudutavates asjades“ peaks olema ülimuslik sama määruse artikli 7 punktis 2 sätestatud kohtualluvuse normi suhtes, mida kohaldatakse „lepinguvälise kahju“ asjades.

98 Vt eelkõige 22. märtsi 1983. aasta kohtuotsus Peters Bauunternehmung (34/82, EU:C:1983:87, punkt 17), 3. juuli 1997. aasta kohtuotsus Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337, punkt 27) ja 28. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, punkt 61).

99 Vt selle kohta Magnus, U., Mankowski, P., *op. cit.*, lk 167, §48; Calster (van), G., *op. cit.*, lk 164, ja Haftel, B., *op. cit.*

100 Nii oli see kohtuasjas, milles tehti 11. aprilli 2019. aasta kohtuotsus Bosworth ja Hurley (C-603/17, EU:C:2019:310), kus pooled nõustusid sellega, et lepinguvälise kahju tekitamises ette heidetud teod võivad kujutada endast ka lepingulist rikkumist.

101 Näiteks juhul, kui hotelli klient kukub ettevõtte parklas ja nõuab parkla käitaja vastutuse tuvastamist, saab selline nõue tugineda mitmes õigussüsteemis üksnes üldise ohutusega seotud kohustuse rikkumisele ja kuulub seega üksnes lepinguvälise vastutuse alla. Seevastu Prantsuse õiguses hõlmab majutusleping ohutusega seotud kohustust. Sama kehtib ka mitme analoogilise olukorra puhul (isiku puhul, kes libastub rongi oodates jaamaplatvormil, juuksurialongis jne). Vt Minois, M., *op. cit.*, lk 92 ja 93.

102 Kuigi Euroopa Kohus märkis kohtuotsuse Brogsitter punktis 24, et lepingulised kohustused peavad olema „lepingu eset arvestades kindlaks määratud“, tuleb tunnustada, et sellist analüüsi on raske ette kujutada. Lisaks küsimustele, mida Euroopa Kohus pidas silmas selle „eseme“ puhul ja kas see mõiste tuleb määratleda autonoomselt, ei ole ka kõigi lepingute sisu ilmselge. Kuigi ilma lepinguõiguse sätteid analüüsivata on võimalik määratleda teatud tavapärastest lepingutest tulenevaid põhilisi kohustusi, ei kehti sama muude nendest tulenevate kohustuste kohta. Lisaks sellele tuleb märkida, et Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 võib kohaldada suure hulga väga erinevate lepingute suhtes (vt 15. jaanuari 1987. aasta kohtuotsus Shenavai (266/85, EU:C:1987:11, punkt 17)).

103 Vt minu ettepanek kohtuasjas Bosworth ja Hurley (punkt 88) ning Haftel, B., *op. cit.* Üldiselt ei tohiks kohtualluvuse kindlaksmääramine Brüsseli Ia määruse alusel sõltuda kohaldatavast õigusest (vt 5. juuli 2018. aasta kohtuotsus flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533, punkt 55)). Kohtupraktika, mis tuleneb 6. oktoobri 1976. aasta kohtuotsusest Industrie Tessili Italiana Como (12/76, EU:C:1976:133), mis on esitatud käesoleva ettepaneku 21. joonealuses märkuses ja peaks minu arvates jääma selles osas erandiks.

104 Vt eelkõige 1. märtsi 2005. aasta kohtuotsus Owusu (C-281/02, EU:C:2005:120, punkt 39).

79. Selline ülimuslikkus ei ole selle määruse ülesehitust arvestades õigustatud. Nagu rõhutas põhikohtuasja hageja, kuigi nimetatud määrus näeb ette subsidiaarsussuhte mõnede määruse artiklite vahel,¹⁰⁵ siis lepingut käsitlev kohus ja kahju põhjustamist käsitlev kohus on seal hierarhiliselt samal tasemel. Seega ei tundu liidu seadusandja olevat kavatsenud välistada võimalust, et need kaks kohut eksisteerivad ühe ja sama kahjustava sündmuse puhul samal ajal.

80. Sellist ülimuslikkust ei õigusta ka Brüsseli Ia määruse artikli 7 punktis 1 ja artikli 7 punktis 2 sätestatud läheduse eesmärk. Nagu väidavad Wikingerhof ja komisjon ning nagu nähtub käesoleva ettepaneku punktides 40 ja 46, tuleb nimelt läheduse mõistet vaadelda seoses nõudes tõstatatud põhiliste sisuliste küsimustega. Sellega seoses tõstatab nõue, mis põhineb õigusnormidega kõigi suhtes kehtestatud kohustuse rikkumisel, peamiselt lepinguväliseid küsimusi ning nende olemus ei muutu põhimõtteliselt siis, kui selle nõude on esitanud lepingu pool ja kui rikkumiseks andis võimaluse lepingu täitmine.

81. *Lõpuks* tekitaks kohtuotsuse Brogsitter „maksimalistlik“ tõlgendus soovimatu vastuolu ühelt poolt Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 ja artikli 7 punkti 2 vahel ning teiselt poolt Rooma I ja Rooma II määruste vahel. Viimati nimetatud määruse¹⁰⁶ eri sätetes tunnistatakse nimelt kaudselt, kuid kindlalt, et sama kahjustav sündmus võib samal ajal seonduda „lepingulise kohustusega“ Rooma I määruse tähenduses ja tekitada „lepinguvälise võlasuhte“ Rooma II määruse tähenduses, ilma et esimene määrus oleks teise suhtes ülimuslik.

82. Kui selline ülimuslikkuse loogika peaks vastupidi kehtima ka Rooma I ja Rooma II määruste puhul, tuleneks sellest lahendused, mida liidu seadusandja ei saanud soovida. Näiteks on Rooma II määruse artiklis 6 ette nähtud kõlvatu konkurentsi ja konkurentsi piiravate toimingutega seotud kollisiooninormid. Selles artiklis ette nähtud seotuse kriteeriumid – mille kohaselt kohaldatakse vastavalt kas selle riigi õigust, kus konkurentsisuhteid mõjutatakse või võidakse mõjutada, või selle riigi õigust, kus turgu mõjutatakse või võidakse mõjutada – peegeldavad avalikku huvi. Selles kontekstis keelatakse nimetatud artikli lõikega 4 loogiliselt pooltel valida vaidlusele mõne muu õiguse kohaldamine¹⁰⁷. Kui kõlvatul konkurentsil või konkurentsi piiraval tegevusel põhineva vastutuse tuvastamise hagile tuleks kohaldada Rooma I määrust – mis näeb põhilise seotuse kriteeriumina ette autonoomsust¹⁰⁸ – põhjusel, et selle hagi on esitanud lepingu pool ja et kahjustav sündmus võib kujutada endast (ka) lepingulist rikkumist, kaotaks see artikkel suure osa oma kasulikust mõjust¹⁰⁹.

83. Lisaks tuletan meelde, et „lepinguid puudutavates asjades“ antakse Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 raames kohtualluvus selle paiga kohtule, kus täideti või tuli täita hagi aluseks olev kohustus. Siiski tekib küsimus, kuidas seda reeglit rakendada nõude puhul, mis ei põhine „lepingulisel kohustusel“ ja mis on „lepinguid puudutav asi“ ainult seetõttu, et teoreetiliselt võis ta sellel põhineda¹¹⁰.

105 Näiteks Brüsseli Ia määruse artiklis 24 ette nähtud erandlik kohtualluvus on ülimuslik muude selles määruses ette nähtud kohtualluvuse eeskirjade suhtes.

106 See kehtib eelkõige Rooma II määruse artikli 4 lõike 3 kohta. Selles sättes nähakse ette, et kui kahjustava sündmuse kõikidest asjaoludest ilmneb, et see sündmus on ilmselt tihedamalt seotud mõne muu riigiga kui lõigetes 1 ja 2 osutatud riik, kohaldatakse asjaomase teise riigi õigust. Ilmselt tihedam seos mõne teise riigiga võib eelkõige tugineda poolte vahel juba olemasolevale suhtele, näiteks lepingule, mis on asjaomase kahju õigusvastase tekitamisega tihedalt seotud. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse lepinguvälise võlasuhte suhtes kohaldatava õiguse kohta ettepanekust (KOM(2003)427 (lõplik), lk 13) tuleneb, et see lahendus oli vastutuste võimaliku konkurentsi puhuks ette nähtud. Seega on sellise konkurentsi puhul olemas nii „lepinguline kohustus“ määruse Rooma I tähenduses kui ka „lepinguvälise võlasuhte“ määruse Rooma II tähenduses. Siiski võimaldab see sama artikli 4 lõige 3 teatud asjaoludel kohaldada teise kohustuse suhtes sama õigust kui esimese suhtes. Siiski ei kohaldata seda kõigil juhtudel (vt käesoleva ettepaneku 107. joonealune märkus).

107 Tuletan meelde, et põhimõtteliselt jätab Rooma II määruse artikkel 14 pooltele õiguse valida lepinguvälise võlasuhte suhtes kohaldatava õiguse. Sellisel juhul ei ole minu arvates kohaldatav ka selle määruse artikli 4 lõige 3.

108 Vt Rooma I määruse artikkel 3.

109 Vt selle kohta Dickinson, A., „Towards an agreement on the conditions of contract“ in EU Private International Law?, *Lloyd's Maritime and Commercial Law Quarterly*, 2014, lk 466–474, eriti lk 473.

110 Vt minu ettepanek kohtuasjas Bosworth ja Hurley (punkt 90).

84. Minu veendumust, et kohtuotsuse Brogsitter „maksimalistlik“ tõlgendus tuleb tagasi lükata, ei kõiguta õigusteoorias esitatud argument,¹¹¹ et sellest tõlgendusest tulenev lahendus tagab korra kohase õigusemõistmise. Selles osas ei vaidle keegi vastu, et sellise lahenduse eelis on see, et kõik lepingu täitmisel tekkinud vaidlused suunatakse lepingu suhtes pädevasse kohtusse. Kui aga vastupidi seada kohtualluvus sõltuvusse hageja viidatud õiguslikust alusest või õiguslikest alustest, järgides kohtuotsuses Kalfelis esitatud lähenemisviisi, võib see kaasa tuua nende vaidluste jagamise, kuna sama kahjustav sündmus, kui seda käsitleda erinevate õiguslike aluste seisukohast, võib kuuluda erinevate kohtute pädevusse.

85. Ühelt poolt tuleb eelmises punktis kirjeldatud probleemi tähtsust pidada siiski suhteliseks. Isegi kui oletada, et lepingu kohtualluvus ja lepinguvälise kahju kohtualluvus ei lange kõnealuses olukorras kokku,¹¹² võib hageja Brüsseli Ia määruse artikli 4 lõike 1 alusel alati esitada hagi kostja alalise elukoha liikmesriigi kohtusse, kes on siis pädev tegema otsust kogu hagi kohta¹¹³. Teiselt poolt on korra kohase õigusemõistmise argument kahe teraga mõök. Kuigi kohtuotsuse Brogsitter „maksimalistlik“ tõlgendusest tulenev lahendus võimaldaks koondada lepingu suhtes pädevasse kohtusse lepingu täitmise käigus tekkinud erimeelsused, võib see lahendus samas tuua kaasa sama süüteoga seotud menetluste lahutamise, näiteks kui sellise süüteo on koos toime pannud kolm isikut ja üks neist on kannatanu lepingupartner, võib kannatanul puududa võimalus esitada kõigi rikkumise toime pannud isikute vastu üks hagi lepinguvälise kahju asjas päevale kohtule vastavalt selle määruse artikli 7 punktile 2¹¹⁴.

86. Kohtuotsuse Brogsitter „maksimalistlikku“ tõlgendust ei saa õigustada ka *forum shopping’u* vastasest võitlusest tulenevate kaalutlustega. Vastab tõele, et kohtualluvuse sõltuvusse seadmine materiaalõiguslikust alusest, millele hageja võib tugineda võimaliku vastutuste konkurentsi korral, võimaldab niisugust *forum shopping’ut*. Esiteks ei ole tal võimalik pöörduda mitte ainult ühte lepingu suhtes pädevasse kohtusse, vaid ka lepinguvälise kahju suhtes pädevasse kohtusse, ehk potentsiaalselt kahte täiendavasse kohtusse¹¹⁵. Teiseks võib ta teataval määral „valida kohtu“, esitades oma nõude asjakohaste normide aluse¹¹⁶.

87. Samas ei saa pidada ebatavaliseks, et Brüsseli Ia määruse raames on hagejal võimalik valida mitme kohtu vahel. Liidu seadusandja ise on võimaldanud teatud *forum shopping’ut*, nähes ette kohtualluvuse võimalused. Seetõttu ei ole iseenesest midagi halba selles, et hageja valib olemasolevate kohtute hulgast selle, mis vastab kõige paremini tema huvidele, arvestades menetluslikke või sisulisi eeliseid, mida see talle pakub¹¹⁷. *Forum shopping* muutub minu arvates problemaatiliseks ainult siis, kui see tekitab kuritarvitusi¹¹⁸.

111 Vt eelkõige Briggs, A., *op. cit.*

112 Siiski tuleb märkida, et Brüsseli Ia määruse artikli 7 punktis 1 nimetatud kohus ja vähemalt üks selle määruse artikli 7 punktis 2 nimetatud kohtutest langevad kokku. Vt eelkõige 27. oktoobri 1998. aasta kohtuotsus Réunion européenne jt (C-51/97, EU:C:1998:509, punkt 35), kus Euroopa Kohus otsustas, et rahvusvahelise mereveo puhul on kahju tekkimise koht see koht, kuhu vedaja pidi kauba tarnima.

113 Vt kohtuotsus Kalfelis (punkt 20) ja minu ettepanek kohtuasjas Bosworth ja Hurley (punkt 85).

114 Eelkõige esineb „private enforcement“ liiki tsiviilvastutuse tuvastamise hagide puhul sageli olukord, kus üks hageja esitab hagi mitme kostja vastu – näiteks erinevad konkurentsivastases kokkuleppes osalenud ettevõtjad – ning tundub, et sobiv oleks lubada sellisel hagejal esitada hagi nende kostjate vastu lepinguvälise kahju suhtes pädevale kohtule. Seda võimalust ei tohiks takistada asjaolu, et üks nendest ettevõtjatest on nõude esitaja lepingupartner.

115 Vt käesoleva ettepaneku 20. joonealune märkus.

116 Vt minu ettepanek kohtuasjas Bosworth ja Hurley (punkt 84) ning Haftel, B., *op. cit.* Samamoodi annab see, kui hagejal lubatakse sama kahjustava sündmuse puhul, millest tuleneb „lepinguline võlasuhe“ Rooma I määruse tähenduses ja/või „lepinguväliline võlasuhe“ Rooma II määruse tähenduses, talle võimaluse teatud *law shopping’uks*.

117 Vt minu ettepanek kohtuasjas Bosworth ja Hurley (punkt 85) ning Fentiman, R., *op. cit.*, lk 278.

118 Selline kuritarvitus esineb minu arvates siis, kui hageja kuritarvitab oma valikuõigust üksnes eesmärgiga kahjustada kostjat, või kui ta pöördub kohtusse – teades, et sellel puudub kindlasti pädevus – ainult menetluse venitamise eesmärgil, või kui ta kasutab kostja vastu muid menetlusega seotud ahistamismeetodeid. Vt eelkõige Usunier, L., „Le règlement Bruxelles I bis et la théorie de l’abus de droit“, Guinchard, E., *Le nouveau règlement Bruxelles I bis*, Bruylant, Brüssel, 2014, lk 449–480.

88. Niisuguse kuritarvitusliku *forum shopping'u* ohtu piirab asjaolu, nagu rõhutas Wikingerhof, et vastavalt kohtuotsusele Kalfelis piirdub lepingu suhtes pädeva kohtu ja lepinguvälise vastutuse asju lahendava kohtu vastav pädevus tema „vastava valdkonna“ nõuetega. Lisaks, nagu väitis komisjon, ei jää võimalikud kuritarvitused selles osas, kuidas hageja oma nõuet sõnastab, tema jaoks tagajärgedeta. Kui hageja nõude aluseks on lepinguvälise kahju tekitamine ainsa eesmärgiga vältida lepingulist kohtualluvust ning kui selgub, et kohaldatava õiguse kohaselt¹¹⁹ on niisugune valimine sarnaselt Prantsuse ja Belgia õigusega keelatud, jäetakse see nõue sisuliselt rahuldamata. Lisaks sellele, kui hageja peaks esitama ilmselgelt põhjendamatu lepinguvälise kahju hüvitamise nõude puhtalt venitamise eesmärgil, võib tema käitumine kuuluda *lex fori*'ga ette nähtud menetlusnormide kuritarvitamise kohaldamisalasse.

89. Viimaks tuleb meenutada, et lepingu pooled, kes soovivad *forum shopping'u* võimalust vältida, võivad sõlmida kohtualluvuse kokkulepe, mis vajaduse korral annab ainupädevuse teatavale konkreetsele kohtule, nagu see on ette nähtud Brüsseli Ia määruse artiklis 25. Kui selline kokkulepe on kehtiv ja selle sõnastus on piisavalt lai, kohaldatakse seda kõikide nende lepingulisest suhtest tulenenud või tuleneda võivate vaidluste puhul, sealhulgas sellest suhtest tulenevate „lepinguvälise kahju“ hagide puhul¹²⁰.

3. Vajadus täpsustada kohtuotsuse Brogsitter „minimalistlikku“ tõlgendust

90. Nagu nähtub eelmisest alajaost, on kohtuotsuse Brogsitter ainus õige tõlgendus minu arvates „minimalistlik“ tõlgendus, millele on osutatud käesoleva ettepaneku punktis 70. Sarnaselt komisjoniga olen arvamusel, et see tõlgendus on kooskõlas kohtuotsusega Kalfelis. Kui lähtuda sellest tõlgendusest, põhinevad need kaks kohtuotsust põhiliselt samal loogikal: nõude seotus „lepinguid puudutavate asjadega“ Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses või „lepinguvälise kahjuga“ selle määruse artikli 7 punkti 2 tähenduses sõltub lepingu poole esitatava vastutuse tuvastamise hagi puhul „lepingulisest“ või „lepinguvälisest“ kohustusest, mis on nõude põhjuseks¹²¹. Kui tegemist on kumulatiivsete nõuetega, mis põhinevad eri „kohustustel“, tuleb iga nõue eraldi liigitada ühte või teise kategooriasse.

91. Nimelt puudub selliste nõuete korral põhjus kalduda kõrvale lähenemisest, mis esitati käesoleva ettepaneku punktis 49. Üldiselt määratleb kohtule esitatud nõude põhjus küsimused, mida kohtul tuleb lahendada ja järelikult ka selle põhjuse „lepingulise“ või „lepinguvälise“ laadi.

119 Täpsemalt on tegemist küsimusega, kas sisuliselt näeb *lex causae* ette „kumuleerimist keelava“ normi. Kui esinevad kumulatiivsed nõuded, mis põhinevad kahel eraldiseisval „kohustusel“, võib selles küsimuses tekkida vajadus analüüsida kahte *leges causae*'t. Sel juhul on oluline vastata ka küsimusele, kas asja menetleva kohtu menetlusnormid, mis kuuluvad *lex fori* kohaldamisalasse, lubavad esitada paralleelseid hagnosisid sama kahjustava sündmuse kohta. Vt üksikasjalikumate täpsustuste kohta Plender, R. ja Wilderspin, *The European Private International Law of Obligations*, Sweet & Maxwell, London, 4. ed., 2015, lk 67–71.

120 Vt käesoleva ettepaneku punkt 140.

121 Ennekõike nii tuleb minu arvates mõista kohtuotsuse Brogsitter punktis 26 sisalduvat väidet, mille kohaselt tuleb siseriiklikul kohtul „teha kindlaks, kas [...] esitatud hagide ese [on] kahju hüvitamise nõue, mille aluseks võib mõistlikult pidada [...] pooli siduvast lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste rikkumist“.

92. Kohtuotsused Kalfelis ja Brogsitter erinevad tegelikult üksnes nõude põhjuseks oleva „kohustuse“ kindlakstegemise meetodi poolest. Esimeses kohtuotsuses lähtus Euroopa Kohus nendest materiaalõigusnormidest, millele hageja oma hagiavalduses tugines. Teises pakkus ta välja kvalifitseerimismeetodi, mida peetakse objektiivsemaks ja mille kohaselt on „selle kindlaks tegemisel, kas [hageja] poolt [kostjale] etteheidetav käitumine on õiguspärane või vastupidi õigusvastane“, lepingu „tõlgendamine“ või „arvessevõtmine“ „möödapääsmatu“¹²².

93. Kuid minu arvates on need meetodid ühildatavad või isegi üksteist täiendavad.

94. Nimelt selleks et kontrollida oma pädevust Brüsseli Ia artikli 7 punkti 1 või artikli 7 punkti 2 alusel, tuleb pidada loogiliseks, et kohus, kelle poole pöörduti, lähtub esiteks materiaalõigusnormidest, millele hageja oma hagiavalduses tugineb. Nagu ma selgitasin käesoleva ettepaneku punktis 62, annavad need normid lähenemisnurga nende faktiliste asjaolude ja „kohustuse“ tõlgendamiseks, millele hageja tugineb. Selline loogika, mis seisneb nõude aluseks oleva materiaalõigusnormi kontrollimises, et teha otsus selle kvalifitseerimise kohta, nähtub ka kohtupraktikast, mis käsitleb selle määruse teisi sätteid¹²³.

95. Konkreetselt, kui hageja tugineb lepingu tingimustele ja/või õigusnormidele, mis on kohaldatavad üksnes selle lepingu tõttu, nagu need, mis puudutavad kokkulepete siduvust ja võlgniku vastutust oma lepinguliste kohustuste täitmata jätmise eest,¹²⁴ siis järeldub sellest, et nõue põhineb „lepingulisel kohustusel“ Euroopa Kohtu praktika tähenduses. Seevastu juhul, kui ta tugineb õigusnormidele, mida kohaldatakse kõigi suhtes sõltumata mis tahes vabatahtlikult võetud kohustusest, põhineb nõue „lepinguvälisel kohustusel“ selle kohtupraktika tähenduses.

96. Juhul kui hageja ei tugine oma hagiavalduses materiaalõiguse normidele,¹²⁵ meetod põhimõtteliselt ei muutu. Nimelt, nagu on juba märgitud, ei toimu liigitamine iseenesest nende normide alusel. Need annavad lihtsalt lähenemisnurga faktiliste asjaolude tõlgendamiseks ja näitavad ära „kohustuse“, mille hageja neist tuletab. Konkreetselt, kui hagiavalduses ei ole ära näidatud materiaalõigusnorme, peab kohus „kohustuse“, millele hageja tugineb, tuletama hagi muudest elementidest, nagu faktiliste asjaolude ülevaade või nõuded.

122 Vt kohtuotsus Brogsitter (punktid 25 ja 26). Näib, et Euroopa Kohus lähtus viimati nimetatud kohtuotsuses oma kohtupraktikast liidu vastu esitatud tsiviilvastutuse hagide valdkonnas. Tuletan meelde, et ELi toimimise lepingus on selles valdkonnas ette nähtud liidu ja liikmesriikide kohtute pädevuse jaotus: liidu *lepinguvälise vastutusega* seotud vaidlused kuuluvad liidu kohtute ainupädevusse (vt ELTL artikli 256 lõige 1, artikkel 268 ja artikli 340 teine lõik), liidu *lepingulise vastutusega* seotud vaidlused, välja arvatud vastupidist sätestava vahekohtuklausli kohaldamisel, siseriikliku kohtu pädevusse (vt ELTL artiklid 272 ja 274). Selle kohtupraktika kohaselt ei saa liidu kohtud selleks, et teha kindlaks, kas liidu vastu esitatud tsiviilvastutuse tuvastamise hagi kuulub nende pädevusse, võtta aluseks lihtsalt õigusnorme, millele tugineb hageja. Kohtud peavad kontrollima, kas neile esitatud kahju hüvitamise nõue põhineb objektiivselt ja üldiselt lepingulistel või lepinguvälistel kohustustel. Selle jaoks peavad kõnealused kohtud kohtutoimikus esitatud erinevate andmete, muu hulgas väidetavalt rikutud õigusnormi uurimise alusel välja selgitama – silmas pidades seda, mis laadi on väidetud kahju, etteheidetud käitumine ning poolte õigussuhted –, kas vaidluse ese tuleneb lepingust, mille põhjalik uurimine on käsitletava vaidluse lahendamiseks möödapääsmatu. Sellega seoses loetakse hagi liidu lepingulisele vastutusele tuginevaks, kui nende asjaolude esialgselt analüüsist ilmneb, et hageja nõuete põhjendatuse tõendamiseks on vaja *tõlgendada ühte või mitut poolte vahel sõlmitud lepingut* (vt eelkõige 18. aprilli 2013. aasta kohtuotsus komisjon vs. Systran ja Systran Luxembourg (C-103/11 P, EU:C:2013:245, punktid 61–67) ja 10. juuli 2019. aasta kohtuotsus VG vs. komisjon (C-19/18 P, EU:C:2019:578, punktid 28–30)).

123 Täpsemalt tuleb selleks, et teha kindlaks, kas hagi ei kuulu Brüsseli Ia määruse artikli 1 lõike 2 punkti b alusel „pankrotimenetluste, maksejõuetute äriühingute või teiste juriidiliste isikute likvideerimismenetluste, kohtumenetluste, kompromissi tegemise ja muude selliste menetluste“ kohaldamisalasse, kontrollida, kas selle „õiguslik alus on pankrotiõigus“ ((vt eelkõige 22. veebruari 1979. aasta kohtuotsus Gourdain (133/78, EU:C:1979:49, punkt 4) ja analoogia alusel 4. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Tiger jt (C-493/18, EU:C:2019:1046, punkt 27)). Samuti tuleb selleks, et teha kindlaks, kas hagi „esemeks on kinnisvaraasjaõigus“ Brüsseli Ia määruse artikli 24 punkti 1 tähenduses, kontrollida, kas see „põhineb asjaõigusel“ (vt eelkõige 10. juuli 2019. aasta kohtuotsus Reitbauer jt (C-722/17, EU:C:2019:577, punkt 45)). Selleks et teha kindlaks, kas hagi esemeks on „äriühingute [...] organite otsuste kehtivus“ selle määruse artikli 24 punkti 2 tähenduses, tuleb kontrollida, kas hageja vaidlustab äriühingu organi otsuse õiguspärasuse „kohaldatava äriühinguõiguse või selle äriühingu organite toimimist puudutavate põhikirjasätete seisukohalt“ (vt eelkõige 23. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, punkt 40)).

124 Vt näiteks Court of Appeal'i (apellatsioonikohus, Ühendkuningriik) 9. augusti 2018. aasta kohtuotsus Cristiano Committeri v. Club Méditerranée SA jt, [2018] EWCA Civ 1889.

125 Nimelt, kui mõnes riigisisises õigussüsteemis, sealhulgas Inglise õiguses on hagejatele kehtestatud nõue, et nad ei pea märkima hagiavalduses mitte ainult oma nõude faktilisi asjaolusid ja eset, vaid ka õigusnormid, millele nad tuginevad, siis teistes õigussüsteemides, sealhulgas Prantsuse õiguses hagejatele sellist nõuet ei seata. Vt minu ettepanek kohtuasjas Bosworth ja Hurley (punkt 86).

97. Selles kontekstis võib kohtuotsusest Brogsitter tulenev „test“ võimaldada kohtul kahtluse korral kindlaks teha nõude aluseks oleva kohustuse lähenemisnurka muutes. Kui kohus leiab, et „selle kindlaks tegemiseks, kas [hageja] poolt [kostjale] etteheidetatav käitumine on õiguspärane või vastupidi õigusvastane“ on lepingu (või muus vormis vabatahtlikult võetud kohustuse) „tõlgendamine“ või „arvesse võtmine“ „möödapääsmatu“, peab ta asuma seisukohale, et nõue põhineb „lepingulise kohustuse“ rikkumisel: nõudes ette heidetud käitumine on õigusvastane ja kostja vastutuse põhjus, kuna see rikub sellist „kohustust“, mis sõltub aga asjasse puutuva lepingu tingimustest ja sellele kohaldatavast õigusest. Samas juhul, kui nõue põhineb kõigi suhtes kohaldatavast õigusnormist tuleneva kohustuse rikkumisel, puudub vajadus „tõlgendada“ või „arvesse võtta“ lepingut, et kindlaks teha, kas nõudes ette heidetud käitumine on õigusvastane, kuna see kohustus eksisteerib lepingust sõltumata – selle käitumise õigusvastasus sõltub õigusnormi(de)st, milles see kohustus on sätestatud¹²⁶.

98. Komisjoni väitel võimaldab kohtuotsus Brogsitter nii kindlaks määrata, kas nõue liigitada „lepinguliseks“ või „lepinguväliseks“ lähtuvalt võrdlusalusest, mille suhtes ta peab hindama hageja poolt kostjale ette heidetud käitumise õiguspärasust olenevalt sellest, kas tegemist on lepinguga – ja selle suhtes kohaldatava õigusega – või õigusnormidega, mis kehtestavad õigusliku kohustuse kõigile, sõltumata lepingu olemasolust. Minu arvates viivad sellise tõlgenduse puhul kohtuotsusest Kalfelis ja kohtuotsusest Brogsitter tulenevad meetodid enamikul juhtudel sama tulemuseni, kuna asjasse puutuv käitumine ja võrdlusalus selle õiguspärasuse hindamiseks sõltub põhimõtteliselt sellest, mida hageja on oma hakis nõudnud.

99. Samas võib kohtuotsus Brogsitter kujutada endast „korrigeerimismeedet“ sellistes eriolukordades, kus hageja tugineb õigusnormidele, mida riigisisises õiguses seostatakse lepinguvälise vastutusega ja mis näevad ette lepinguliste kohustuste järgimise ning mille rikkumine eeldab niisiis lepingu olemasolu. Konkreetsel viitan ma olukorrale, kus „lepingulise kohustuse“ rikkumine iseenesest on käsitatav õigusvastase tegevusena.¹²⁷ Sel juhul on hagi lahendamisel sisuliselt vaja „tõlgendada“ ja „arvesse võtta“ asjasse puutuvat lepingut, et tuvastada rikkumine ja järelikult väidetava õigusvastase tegevuse toimepanemine. Seega tuleb asuda seisukohale, et selle nõude aluseks on sisuliselt „lepingulise kohustuse“ rikkumine, kusjuures „lepinguväline kohustus“, millele hageja tugineb, ei saa eksisteerida iseseisvalt.

100. Kokkuvõttes, kui hageja tugineb oma hakis materiaalsoigusnormidele, mis näevad teatud kohustuse ette kõigile, ja kui kostjale ette heidetud käitumise õiguspärasuse või õigusvastasuse hindamiseks ei ole „möödapääsmatu“ teha kindlaks lepingu sisu, on nõude aluseks „lepinguväline kohustus“ ja see kuulub järelikult „lepinguvälise kahju“ valdkonda Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 2 tähenduses¹²⁸.

101. Seevastu juhul, kui sõltumata viidatud õigusnormidest saab kohus hinnata etteheidetatud käitumise õiguspärasust üksnes lepingu alusel, on nõude aluseks sisuliselt „lepinguline kohustus“ ja see kuulub „lepinguid puudutavate asjade“ valdkonda viidatud määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses.

102. Siiski tuleb teha kaks täpsustust. Esimesena tuleb märkida, et sõna-sõnalt võttes võib kohtuotsus Brogsitter viidata sellele, et õigusvastase tegevuse analüüsimisel ei ole selleks, et vastutuse tuvastamise nõue liigitada „lepinguvälise kahju“ valdkonda, ühelgi hetkel vajalik lepingu „tõlgendamine“ või „arvesse võtmine“.

126 Vt samal teemal Weller, M., *op. cit.* Vastutuste konkurentsi korral on sama kahjustavat sündmust puudutavad „lepingulised“ ja „lepinguvälised“ kohustused põhimõtteliselt üksteisest sõltumatud. Näiteks juhul, kui kahju tekitatakse puudustega tootega, nagu mainitud käesoleva ettepaneku punktis 54, võib kohus võtta seisukoha küsimuses, kas rikutud on tooteohutusalast õiguslikku kohustust, ja seda sõltumata müügilepingust. Nimelt eksisteerib see kohustus sõltumata viidatud lepingust ja seega ei ole selle lepingu „tõlgendamine“ või „arvesse võtmine“ mingil viisil „möödapääsmatu“ selleks, et kindlaks teha seda, et tooteohutuse nõuetele mittevastava toote valmistamine on ebaseaduslik või seda, mis on käsitatav niisuguse puudusena.

127 Nimelt võib kohtuotsust Brogsitter mõista nii, et Euroopa Kohtu hinnangul oli ainumüügi kohustuse – mis pooli väidetavalt lepingu tõttu sidus – rikkumine iseenesest käsitatav tegevusena, mille õigusvastasusele tugineti. Kahju õigusvastase tekitamise alusel esitatud nõue ja lepingu alusel esitatud nõue põhinesid seega Euroopa Kohtu jaoks sisuliselt samal kohustusel, nimelt ainumüügi „lepingulisel kohustusel“.

128 Vt minu ettepanek kohtuasjas Bosworth ja Hurley (punktid 79 ja 83).

103. Kuid võib juhtuda, et lepinguvälise vastutuse tuvastamise nõude puhul kerkib üles ka eelnev või täiendav lepinguga seotud küsimus. Nagu ma tagapool käesoleva ettepaneku punktis 123 täpsustan, on see nii põhikohtuasjas. Nimelt tuleb käesoleval juhul kõigepealt tõlgendada Wikingerhofi ja Booking.comi vahel sõlmitud lepingut, et tuvastada esimese ettevõtja poolt teisele etteheidetavate faktiliste asjaolude sisuline õigsus konkurentsioiguse seisukohast¹²⁹.

104. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb Brüsseli Ia määruse kontekstis nõue liigitada selles tõstatatud peamise õigusliku küsimuse alusel. Lepinguga seotud lihtsa eelneva või täiendava küsimuse olemasolu, mille kohta peab kohus hagi lahendamiseks otsuse tegema, ei saa mõjutada nõude liigitamist¹³⁰. Vastasel juhul antaks lepingu suhtes pädevale kohtule pädevus lahendada hagi, mis ei tõstata peamiselt lepingulisi küsimusi ja mis seetõttu ei ole selle kohtuga eriti tihedalt seotud. Selline tulemus oleks vastuolus läheduse ja sellest tulenevalt korra kohase õigusemõistmise eesmärgiga¹³¹. Kohtuotsust Brogsitter ei saa seega tõlgendada vastupidises tähenduses.

105. *Teisena* ei nähtu kohtuotsusest Brogsitter selgelt, kas lepingu tõlgendamise või arvesse võtmise „möödapääsmatust“ selleks, et selgitada välja, kas vastutuse tuvastamise nõue kuulub „lepinguid puudutavate asjade“ või „lepinguvälise kahju“ alla, tuleb hinnata üksnes selle nõude alusel, nagu hageja selle on sõnastanud, või ka kostja võimaliku kaitseväite alusel kohtus, kuhu on pöördutud, selle nõude vaidlustamiseks.

106. Pean näiteks silmas olukorda, kus hageja esitab autoriõiguse rikkumisest tuleneva lepinguvälise vastutuse tuvastamise hagi, millele vastuseks kostja väidab, et poolte vahel on sõlmitud litsentsileping. Kuna autoriõiguste rikkumine eeldab, et kolmas isik kasutab kaitstud teost, mis kuulub autorile vastavalt õigusnormidega antud ainuõigustele, ilma tema eelneva loata,¹³² peab kohus selle hagi lahendamiseks kindlaks tegema, kas see leping lubas teose etteheidetavat kasutamist või mitte. Samuti võib tuua näitena lepinguvälise vastutuse tuvastamise hagi, mille on esitanud kannatanu, kelle tervise kahjustus on tekkinud seoses spordivahendite kasutamisega, selle seadme üürileandja vastu, ja millele vastuväiteks tugineb kostja üürilepingu sätte, mille eesmärk on vabastada ta oma vastutusest sellise kahju eest.

129 Toon veel ühe näite, mille puhul X on sõlminud lepingu Y-ga ja Z õhutas Y-t seda lepingut rikkuma. Kui X pöördub Z-i vastu kohtusse lepinguvälise vastutuse alusel seetõttu, et Y õhutas tahtlikult lepingut rikkuma, peab kohus tuvastama, et Y on tõesti selle rikkumise toime pannud. Selleks tuleb kohtul lepingut tõlgendada. Tegemist on ühe eelneva küsimusega, mis võimaldab kindlaks teha asjasse puutuva faktilise asjaolu sisuline õigsus analüüsi käigus, mille ta viib läbi muus osas „lepinguvälisest“ kahju puudutava nõude analüüsimisel (vt Hartley, T., *op. cit.*, lk 109).

130 Vt selle kohta 25. juuli 1991. aasta kohtuotsus Rich (C-190/89, EU:C:1991:319, punktid 26–28), 14. novembri 2002. aasta kohtuotsus Baten (C-271/00, EU:C:2002:656, punktid 46 ja 47) ning 16. novembri 2016. aasta kohtuotsus Schmidt (C-417/15, EU:C:2016:881, punkt 25). Seevastu kollisiooninormide valdkonnas tuleb iga hagi tõstatatud õigusküsimust käsitleda eraldi. Vt 21. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus ERGO Insurance ja Gjensidige Baltic (C-359/14 ja C-475/14, EU:C:2016:40, punktid 50–62), 7. aprilli 2016. aasta kohtuotsus KA Finanz (C-483/14, EU:C:2016:205, punktid 52–58) ja 28. juuli 2016. aasta kohtuotsus Verein für Konsumenteninformation (C-191/15, EU:C:2016:612, punktid 35–60). Vt ka minu ettepanek kohtuasjas Verein für Konsumenteninformation (C-272/18, EU:C:2019:679, punkt 51).

131 Vt analoogia alusel 12. mai 2011. aasta kohtuotsus BVG (C-144/10, EU:C:2011:300, punkt 39).

132 Vt eelkõige 14. novembri 2019. aasta kohtuotsus Spedidam (C-484/18, EU:C:2019:970, punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika).

107. Ent Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast nähtub, et oma pädevuse kontrollimise etapis ei pea kohus, kelle poole on pöördutud, hindama nõude vastuvõetavust või põhjendatust, vaid peab piirduma sellega, et ta teeb kindlaks seose kohtu asukohariigiga, mis õigustab asja allumist sellele kohtule Brüsseli Ia määruse mõne sätte alusel. Selleks võib see kohus leida, et hageja asjakohased väited on tõendatud¹³³. Teisisõnu tuleb kohtul, kelle poole on pöördutud, teha oma pädevus kindlaks hageja esitatud nõude alusel ning kostja poolt tema kaitseks esitatud väited ei oma selles osas tähtsust¹³⁴.

108. Sellest loogikast lähtudes märkis Euroopa Kohus, et kohus, kellele on esitatud hagi lepingu täitmise nõudes, on pädev Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 alusel, isegi kui kostja esitab enda kaitseks vastuväite, et lepingut ei ole (või see on kehtetu)¹³⁵. Analoogia alusel ei saa kohus, kellele on esitatud „lepinguvälisel võlasuhtel“ põhinev nõue, asuda seisukohale, et see kuulub „lepinguid puudutavate asjade“ alla ainuüksi seetõttu, et kostja on kaitseargumendina viidanud pooltevahelise lepingu olemasolule. Jällegi, kohtuotsust Brogsitter ei saa tõlgendada vastupidises tähenduses. Etteheidetud tegevusele võimaliku lepingust tuleneva põhjenduse või vabastuse leidmise küsimus on siin taas lihtsalt kõrvaline küsimus, mida vaadeldakse õigusvastase teo uurimise raames.

109. See tõlgendus tagab minu arvates õiguskindluse, kuna see võimaldab asja menetleval kohtul hageja nõuet arvestades kontrollida oma pädevust *ab initio*, ilma et ta oleks sunnitud tegema põhjaliku sisulise analüüsi ja sõltumata sellest, kas kostja osaleb menetluses¹³⁶. Vastupidi oleks õiguskindluse põhimõttega ja kohtualluvuse eeskirjade kõrge ootuspärasuse taseme eesmärgiga vastuolus, kui Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 või artikli 7 punkti 2 kohaldatavus sõltuks kaitseväitest, mille kostja võib esitada hiljem¹³⁷. Lisaks tähendaks see, et piisab, kui kostja tugineb teda hagejaga siduval lepingule, et ta saaks mööda minna nimetatud artikli 7 punktis 2 ette nähtud kohtualluvusnormist „lepinguvälise kahju“ korral¹³⁸.

110. Seda tõlgendust kinnitab minu arvates kohtuotsus Hi Hotel HCF¹³⁹. Kohtuasjas, milles see kohtuotsus tehti ja mis kuulutati veidi aega pärast kohtuotsust Brogsitter, esitas hageja Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 2 alusel kohtule lepinguvälise vastutuse tuvastamise hagi, mis põhines tema autoriõiguste rikkumisel. Kostja vaidles hagile vastu poolte vahel varem sõlmitud lepingu alusel, milles nähti tema arvates ette asjasse puutuvate õiguste loovutamine tema kasuks, ning vaidlustas seetõttu õigusvastase käitumise olemasolu ja selle sätte asjakohasuse. Kuid Euroopa Kohus märkis aga sisuliselt, et kohus, kelle poole on pöördutakse, peab oma pädevuse kindlaks määrama hageja esitatud lepinguvälise vastutuse tuvastamise nõude alusel, sõltumata kostja esitatud lepingust tulenevale kaitseväitele¹⁴⁰.

133 Vt eelkõige 25. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus Folien Fischer ja Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, punkt 50) ja 28. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, punkt 62).

134 Vt eelkõige 29. juuni 1994. aasta kohtuotsus Custom Made Commercial (C-288/92, EU:C:1994:268, punkt 19), kus Euroopa Kohus rõhutas, et kohus, kelle poole pöörduti, ei peaks oma pädevuse kontrollimiseks olema kohustatud „võtma arvesse [...] kostja esitatud väiteid“. Selles küsimuses ei ole minu arvates vastuolu selle väite ja Euroopa Kohtu hilisema praktika vahel, mille kohaselt peab kohus, kelle poole on pöördutud, „hindama kogu tema käsutuses olevat teavet, sealhulgas vajaduse korral ka kostja esitatud vastuväiteid“ (16. juuni 2016. aasta kohtuotsus Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449, punkt 46)). Seda kohtupraktikat tuleb nimelt mõista nii, et kohus, kelle poole on pöördutud, peab selles staadiumis arvesse võtma mitte kostja sisuliselt esitatud väiteid, vaid *tema võimalikke argumente kohtualluvuse kohta*, näiteks kahju tekkimise paika Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 2 tähenduses jne (vt selle kohta kohtujurist Szpunari ettepanek kohtuasjas Kolassa (C-375/13, EU:C:2014:2135, punkt 77)).

135 Vt eelkõige 4. märtsi 1982. aasta kohtuotsus Effer (38/81, EU:C:1982:79, punktid 7 ja 8).

136 Vt selle kohta Dickinson, A., *op. cit.*, lk 471.

137 Vt analoogia alusel 25. juuli 1991. aasta kohtuotsus Rich (C-190/89, EU:C:1991:319, punkt 27), 8. mai 2003. aasta kohtuotsus Gantner Electronic (C-111/01, EU:C:2003:257, punktid 24–32) ja 12. mai 2011. aasta kohtuotsus BVG (C-144/10, EU:C:2011:300, punkt 35). Vt selle kohta ka Zogg, S., *op. cit.*, lk 50 ja 51.

138 Vt analoogia alusel 4. märtsi 1982. aasta kohtuotsus Effer (38/81, EU:C:1982:79, punkt 8) ja 12. mai 2011. aasta kohtuotsus BVG (C-144/10, EU:C:2011:300, punktid 34 ja 35). Vt ka minu ettepanek kohtuasjas Bosworth ja Hurley (punkt 89), Brosch, M., „Die Brogsitter-Defence: Neues zur Annexzuständigkeit am Vertragsgerichtsstand für deliktische Ansprüche in der EuGVVO, zugl Anmerkung zu EuGH 13. 3. 2014, C-548/12, Marc Brogsitter/Fabrication de Montres Normandes EURL und Karsten Fräsdorf“, *ÖJZ* 2015, lk 958–960, ja Magnus, U., Mankowski, P., *op. cit.*, lk 168.

139 3. aprilli 2014. aasta kohtuotsus (C-387/12, EU:C:2014:215).

140 Vt selle kohta 3. aprilli 2014. aasta kohtuotsus Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, punktid 16–22).

111. Enne ettepaneku käesoleva osa kokkuvõtet tuleb veel analüüsida kahte punkti. *Esimesena*, nagu komisjon kohtuistungil väitis, ei liigitata nõudeid sama moodi, kui pooled on seotud kindlustus-, tarbija- või töölepinguga. Vastupidi Brüsseli Ia määruse artiklis 7 sätestatud valikulise kohtualluvuse eeskirjadele¹⁴¹ taotletakse selle määruse II peatüki 3., 4. ja 5. jaoga, mis käsitlevad vastavalt nõudeid „kindlustusasjades“, „tarbijalepingute puhul“ ja „töölepingute puhul“, nõrgema lepingupoole, st kindlustatu, tarbija või töötaja¹⁴² kaitse eesmärki ning tegemist on imperatiivsete sätetega. See võimaldab vältida olukorda, kus teine lepingu pool saab neid jagusid eirata, tuginedes oma nõudes lepinguvälisele vastutusele. Lisaks ei taotleta nende jagude sätetega isenesest läheduse eesmärki ja neis ette nähtud pädevusnormide toimimiseks ei ole vajalik, et tehtaks kindlaks lepinguline kohustus, millel asjasse puutuv nõue põhineb. Seega kuuluvad kõik nõuded, mis on sõnastatud niisuguste lepingute poolte poolt ja mis on seotud nende täitmisel tekkinud vaidlustega, kohaldatakse põhimõtteliselt nende samade jagude sätteid, olenemata nende nõuete põhjustest.¹⁴³

112. *Teisena* väidetakse ühes osas õigusteooriast¹⁴⁴, et tunnustada tuleks lahendust, kus Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 alusel määratletud lepingujärgsel kohtul on kõrvalpädevus otsustada „lepinguid puudutavate asjadega“ tihedalt seotud „lepinguvälise kahju“ nõuete üle, eriti vaidluste korral, mille puhul võib esineda vastutuste konkurents. Seega tuleb välja selgitada, kas selles küsimuses tuleb täpsustada kohtuotsust Kalfelis.

113. Rõhutan, et see küsimus erineb liigitamise küsimusest, mida on käsitletud käesoleva ettepaneku eelnevates punktides. Nimelt kui riigisisese õiguse kohaselt lepinguvälise kahju valdkonda kuuluval õiguslikul alusel põhinev nõue tuleb kohtuotsuse Brogssitter kohaselt liigitada „lepinguid puudutavaks asjaks“ Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses, siis ei saa seda liigitust arvestades seda nõuet esitada selle määruse artikli 7 punkti 2 alusel lepinguvälise kahjuga tegelevale kohtule. Seevastu kui tunnustada, et lepingu suhtes pädeval kohtul on pädevus lahendada „lepinguvälise kahju“ nõudeid selle mõiste autonoomses tähenduses, kui need on „lepinguid puudutavate asjadega“ seotud nõuete suhtes kõrvalnõuded, ei takista see hagejal pöörduda esimesena nimetatud nõuetega sama lepinguvälise kahjuga tegelevasse kohtusse. Tal on lihtsalt võimalik valida ka kõigi nõuetega lepingujärgse kohtu poole pöörduda.

114. Vastab tõele, et põhimõte, mille kohaselt kõrvalnõue järgib põhinõuet, ei ole Brüsseli Ia määrust puudutavale Euroopa Kohtu praktikale täiesti võõras¹⁴⁵. Lisaks tooks sellise kõrvalpädevuse lubamine kaasa eeliseid korrakohase õigusemõistmise seisukohast, kuna see suurendaks teataval määral menetlustõhusust.

115. Samas vastab minu arvates siiski tõele, et praeguses redaktsioonis ei luba Brüsseli Ia määrus niisugust lahendust. Nimelt tuleb meelde tuletada, et selles määruses ette nähtud valikulise kohtualluvuse normid sõltuvad vaidluse „valdkonnast“. Selle määruse artikli 7 punktis 1 ja artikli 7 punktis 2 eristatakse selgelt „lepinguid puudutavate asjadega“ ja „lepinguvälise kahjuga“ seotud nõudeid. Seega ei ole võimalik seostada teise kategooriasse kuuluvaid nõudeid artikli 7 punktiga 1, rikkumata seda süsteemi ja laiendamata selle sätte – mida meenutan, tuleb tõlgendada kitsalt – kohaldamisala, mis läheb kaugemale sellest, mida nõuab selle eesmärk, nimelt tagada, et lepingutega seotud küsimusi saaks hageja valikul hinnata kohus, kes on vaidlusalusele lepingulisele kohustusele

141 Euroopa Kohus on korduvalt otsustanud, et Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 2 eesmärk ei ole kaitsta ühte vaidluse pooltest (vt eelkõige 17. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punktid 38 ja 39)). See analüüs kehtib minu arvates ka selle määruse artikli 7 punkti 1 kohta.

142 Vt Brüsseli Ia määruse põhjendus 18.

143 Vt Brüsseli Ia määruse II peatüki 4. jao kohta 11. juuli 2002. aasta kohtuotsus Gabriel (C-96/00, EU:C:2002:436, punktid 54–58) ja 2. aprilli 2020. aasta kohtuotsus Reliantco Investment Limassol Sucursala București (C-500/18, EU:C:2020:264, punktid 58–73) ning kõnealuse peatüki 5. jao kohta minu ettepanek kohtuasjas Bosworth ja Hurley (punktid 91–103). Euroopa Kohus ei ole siiani võtnud selles küsimuses seisukohta kõnealuse peatüki 3. jao raames. Vt kõnealuse 3. jao kohta samasuguse lähenemise kohaselt Supreme Court of the United Kingdom'i (Ühendkuningriigi kõrgeim kohus) 1. aprilli 2020. aasta kohtuotsus Aspen underwriting Ltd and others v. Credit Europe Bank NV, (2020) UKSC 11, punktid 34–41.

144 Vt eelkõige Briggs, A., *op. cit.*, lk 237 ja Weller, M., *op. cit.*

145 Vt eelkõige 15. jaanuari 1987. aasta kohtuotsus Shenavai (266/85, EU:C:1987:11, punkt 19).

kõige lähemal¹⁴⁶. Liidu seadusandja peaks ette nägema niisuguse kõrvalpädevuse, kas muutes sel eesmärgil nimetatud artikli 7 punkti 1 või muutes Brüsseli Ia määruse artiklis 30 ette nähtud seotuse normi kohtualluvuse aluseks¹⁴⁷. Seni on hagejal menetlusökoonomia kaalutlustel võimalus, nagu märgitud käesoleva ettepaneku punktis 85, esitada kõik oma nõuded kostja alalise elukoha liikmesriigi kohtutele vastavalt selle määruse artikli 4 lõikele 1.

C. Lepingu poole esitatav ja konkurentsieeskirjade rikkumisest tuleneva vastutuse tuvastamise hagi liigitamine

116. Arvestades Euroopa Kohtu praktikat, mida selgitati käesoleva ettepaneku kahes eelmises jaos, ei ole minu arvates vähimatki kahtlust, kuidas liigitada sellist tsiviilvastutuse tuvastamise hagi, nagu see, mille käesolevas asjas on Wikingerhof esitanud Booking.comi vastu.

117. Meenutan, et asjaolu, et need kaks äriühingut on seotud lepinguga, piisav selleks, et asuda seisukohale, et see nõue kuulub „lepinguid puudutavate asjade“ alla Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses. Samuti ei ole selles osas määrava tähtsusega vastus küsimusele, kas põhikohtuasja hageja oleks teoreetiliselt võinud oma nõudes tugineda selle lepingu rikkumisele.¹⁴⁸

118. Nagu ma kogu käesolevas ettepanekus olen märkinud, sõltub nõude seostatus „lepinguid puudutavate asjadega“ Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses või „lepinguvälise kahjuga“ selle määruse artikli 7 punkti 2 tähenduses, selle põhjusest, st kohustusest, millel see nõue (tegelikult) põhineb.

119. Käsitletaval juhul tugines Wikingerhof oma hagi Saksa konkurentsioiguse normidele. Nende normidega kaitstakse turgu ja selleks näevad need ette kohustused, mida tuleb täita kõigil ettevõtjatel. Sõltumata sellest, kas Saksa õigus on tõepoolest põhikohtuasjas esitatud hagi suhtes kohaldatav – mida ei teha kindlaks kohtualluvuse küsimuse analüüsi staadiumis –,¹⁴⁹ näitab kõnealustele normidele tuginemine, et nimetatud äriühing tugineb oma hagiavalduses sellele, et Booking.com on väidetavalt rikkunud õigusnorme, sõltumata lepingust või muust vabatahtlikult võetavast kohustusest. Selle hagi alus on seega „lepinguvälise kahjuga seotud kohustus“ Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 2 tähenduses.¹⁵⁰

120. Nagu Wikingerhof ja komisjon õigustatult märkisid, kinnitab selle kohustuse kuulumist „lepinguvälise kahju“ alla ka kohtuotsus CDC Hydrogen Peroxide¹⁵¹. Tuletan meelde, et selles kohtuotsuses, mis hõlmas konkurentsioiguse normide alusel keemiatoodete ostjate poolt seda toodet tootvate ettevõtjate vastu esitatud kahju hüvitamise nõudeid,¹⁵² kusjuures need ettevõtjad osalesid konkurentsivastases kartellikokkuleppes, mille raames nad olid muu hulgas kindlaks määranud kõnealuse toote hinnad, otsustas Euroopa Kohus, et kuigi ostjad katsid enda vajadused lepinguliste

146 Vt selle kohta Zogg, S., *op. cit.*, lk 57–62, ja Minois, M., *op. cit.*, lk 250.

147 Brüsseli Ia määruse praeguses staadiumis kujutab selle määruse artikkel 30 endast erandit, mis võimaldab juhul, kui eri liikmesriikide kohtutes on lahendamisel seotud menetlused, kohtul, kellele hagi on esitatud hiljem, menetluse peatada. Vt seotuse reegli laiendamise toetuseks Gaudemet-Tallon, H., *op. cit.*, lk 175.

148 Sellega seoses märkis Wikingerhof kohtuistungil vastuseks Euroopa Kohtu küsimusele, et ta oleks võinud teoreetiliselt esitada oma nõude lepingulist vastutust käsitlevate Saksa õigusnormide, täpsemalt lepingu heauskse täitmise kohustuse rikkumist käsitlevate sätete alusel.

149 Samas on see kindlasti nii Rooma II määruse artikli 6 punkti 3 kohaselt.

150 Vt analoogia alusel 23. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, punkt 28), 21. mai 2015. aasta kohtuotsus CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punktid 34–56), 5. juuli 2018. aasta kohtuotsus flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533, punkt 51) ja 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, punktid 22–37). Vt selle kohta Behar-Touchais, M., „Abus de puissance économique en droit international privé“, *Revue internationale de droit économique*, 2010, kd 1, lk 37–59, eriti lk 41–42.

151 21. mai 2015. aasta kohtuotsus CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335).

152 Seejuures vastab tõele, et kartellikokkuleppe tõttu kannatanud ettevõtjad loovutasid oma võlanõude põhikohtuasja hagejaks olevale äriühingule, kes ise ei olnud kostjateks olevate ettevõtjatega lepingut sõlminud. Nimetatud võlanõude loovutamise tõttu kasutas see äriühing siiski kannatanute õigusi nende ettevõtjate suhtes (vt selle kohta 21. mai 2015. aasta kohtuotsus CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punkt 35)).

suhete raames kindlasti erinevate asjaomases kartellikokkuleppes osalenute juures, siis „kahju tekitanud sündmus ei [seisnenud] aga lepinguliste kohustuste võimalikus rikkumises, vaid selle kartellikokkuleppes lepinguvabaduse piiramises, mille tagajärjel on ostjatel võimatu kasutada turuseaduste alusel kujunenud hinda“¹⁵³.

121. Sama moodi ei tugine käesolevas asjas Wikingerhof mitte Booking.comiga sõlmitud lepingu rikkumisele, vaid asjaolule, et viimati nimetatud äriühing kuritarvitab oma turgu valitsevat seisundit, sundides peale tehingutingimusi, mis ei ole esimesena nimetatud äriühingu suhtes õiglased, eelkõige tüüptingimuste kaudu, mida ta nende vahelises suhtes kohaldab.

122. Lisaks, nagu rõhutab komisjon, ei ole „selle kindlakstegemiseks, kas [...] etteheidetav käitumine on õiguspärane või vastupidi õigusvastane“, „möödapääsmatu“ põhikohtuasja pooli siduva lepingu tõlgendamine kohtuotsuse Brogsitter tähenduses, olenemata sellest, et väidetav konkurentsivastane tegevus väljendub nende lepingulises suhtes.¹⁵⁴

123. Tõsi, kuna erinevad tegevused, mida Wikingerhof Booking.comile ette heidab,¹⁵⁵ tulenevad nende lepingulisest suhtest, tuleb nende tegevuste olemasolu väljaselgitamiseks kindlaks teha lepinguosaliste kohustuste täpne sisu. Selle kohta märgin, et Wikingerhof väidab muu hulgas, et kui Booking.com näitab tema hotelli hinda soodushinnana, ei ole sellel praktilist lepingulist alust. Kuna pooled on selles küsimuses eriarvamusel,¹⁵⁶ tuleb kohtul tõlgendada Booking.comi tüüptingimusi, et määrata kindlaks nende sisu, mis kujutab endast vaieldamatult *lex contractus*'e kohaldamisalasse kuuluva lepinguõiguse küsimust.

124. Siiski on tegemist lihtsalt enne lahendatava küsimusega, mille põhjal iseenesest ei saa nõuet liigitada. Kui see eelnev küsimus on lahendatud ja Wikingerhofi poolt Booking.comile etteheidetatavate tegude *toime panemine* kindlaks tehtud, peab kohus lahendama põhiküsimuse, nimelt kas see tegevus oli *õiguspärane*, mille alusel määratakse kindlaks kahju hüvitamise õiguse põhimõte ja ulatus¹⁵⁷.

125. Kuid võrdlusalus selle tegevuse õiguspärasuse hindamiseks ei ole leping või selle suhtes kohaldatavad tüüptingimused või õigus, vaid, ma kordan, konkurentsioiguse sätteid. Peamine küsimus, kas Booking.comi tegevusest tekib tema vastutus, sõltub turgu valitseva seisundi kuritarvitamise keelu kriteeriumidest, nagu need on viimati nimetatud normides ette nähtud.

126. Nagu märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus ning nagu väidavad Wikingerhof ja Booking.com, jaguneb küsimus, kas Booking.com kuritarvitas oma turgu valitsevat seisundit, mitmeks alaküsimuseks, milleks sisuliselt on: esiteks, milline on asjaomase turu määratlus, teiseks, milline on kahe ettevõtja vaheline turujõu suhe – et teada saada, kas Booking.comil on sel turul turgu valitsev seisund –, ning kolmandaks, milline on sellele ettevõtjale ette heidetud käitumise mõju nimetatud turule – et kindlaks teha, kas see ettevõtja oma võimalikku turgu valitsevat seisundit kuritarvitab.

127. Tegemist on puhtalt konkurentsioigusest tulenevate küsimustega, mis tuleb lahendada riigisisese õiguse alusel, mida nimetatakse Rooma II määruse artikli 6 lõikes 3.

153 21. mai 2015. aasta kohtuotsus CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punkt 43).

154 Vt analoogia alusel Oberlandesgericht Müncheni (Müncheni kõrgeim üldkohus, Saksamaa), 23. novembri 2017. aasta kohtuotsus WRP 2018, 629, punktid 22 ja 23.

155 Need asjaolud on kokkuvõtlikult esitatud käesoleva ettepaneku punktis 12.

156 Vt käesoleva ettepaneku 23. joonealune märkus.

157 Analoogia alusel võib turgu valitseva seisundi kuritarvitamise eest vastutuse tuvastamise hagi raames, milles ostja heidab oma tarnijale ette ebaõiglaste müügihindade kehtestamist (vt ELTL artikli 102 teise lõigu punkt a), olla vaja kindlaks teha, mida on öeldud lepingus. Kui poolte vahel on erimeelsusi lepingus ette nähtud täpsete hindade osas, näiteks seetõttu, et need põhinevad keerulisel arvutusvalemil, mille puhul võetakse arvesse erinevaid muutujaid jms, peab kohus vajaduse korral tõlgendama hinda puudutavaid lepingutingimusi. Kuid ka sel juhul on tegemist üksnes *enne lahendatava küsimusega*, mille eesmärk on kindlaks teha etteheidetava tegevuse olemasolu, et võimaldada kohtul lahendada põhiküsimus selle tegevuse õiguspärasuse kohta konkurentsioiguse seisukohast.

128. Wikingerhofi etteheidetud tegevuse seaduslikkuse või ebaseaduslikkuse üle otsustamisel on leping seda vähem määrav tegur, et nagu rõhutab komisjon, ei ole see leping Booking.comi jaoks isegi kaitseväide¹⁵⁸. Vastupidi käesoleva ettepaneku punktis 106 nimetatud autoriõiguste rikkumise hagile, millele kostja tugineb vastuväitena litsentsilepingule, ei muutu ette heidetud tegevus – eeldades, et see on õigusvastane – õiguspäraseks seetõttu, et see on osaliselt või täielikult hõlmatud lepingutingimuste või selle lepingu suhtes kohaldatavate tüüptingimustega, kuna lepinguga ei saa „lubada“ konkurentsioigusega vastuolus olevat tegevust.

129. Arvestades eeltoodud olen arvamusel, et niisugune hagi, nagu see, mille esitas Wikingerhof, on „lepinguvälise kahju“ hagi Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 2 tähenduses.

130. Nagu rõhutasid Wikingerhof ja komisjon, on selline tõlgendus kooskõlas läheduse eesmärgiga, mida taotleb see artikli 7 punkt 2. Nimelt on lepinguvälise kahju üle otsustav kohus sobivam, et otsustada selles hagi esitatud peamiste küsimuste üle, eelkõige asjakohaste tõendite kogumise ja hindamise võimaluste seisukohast, olgu need siis seotud asjaomase turuga, jõusuhetega või vaidlustatud tegevuse mõjuga sel turul.¹⁵⁹

131. Lisaks tagab selline tõlgendus kooskõla Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 2 ja Rooma II määruse artikli 6 punkti 3 esemelise kohaldamisala vahel.

132. Käesolevas ettepanekus esitatud tõlgendust ei sea kahtluse alla ettevõtja Booking.comi ja Tšehhi valitsuse argument, et niisugune hagi nagu Wikingerhofi hagi kuulub „lepinguid puudutavate asjade“ alla Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses põhjusel, et kui Wikingerhof nõuab etteheidetava konkurentsivastase tegevuse lõpetamist, soovib ta tegelikult saavutada enda kasuks ettevõtja Booking.com tüüptingimuste muutmist ja seeläbi uusi lepingulisi õigusi.

133. Nimelt, kuna Wikingerhof ei soovi oma hagiga mitte katkestada teda ettevõtjaga Booking.com siduvat lepingulist suhet, vaid tagada, et see leping vastaks konkurentsioigusele, peab Booking.com, eeldusel, et see hagi on põhjendatud, kohandama otsustavalt oma käitumist põhikohtuasja hageja suhtes, sealhulgas muutes tüüptingimusi, mida ta selle lepingulise suhte raames rakendab, vastavalt selles õiguses sätestatud piiridele. Sellega seoses ei ole minu teada ebatavaline, et turgu valitseva seisundi kuritarvitamise lõpetamine toob kaasa hagejale uusi õigusi, näiteks juhul, kui kuritarvitamine seisneb müümisest keeldumises või ebaõiglaste hindade kindlaksmääramises. Esimesel juhul tähendab kuritarvituse lõpetamine konkreetset seda, et turgu valitsevas seisundis ettevõtjat kohustatakse sõlmima nõude esitajaga leping, ja teisel juhul, veidi lihtsustatult väljendudes, kohustatakse teda hindu alandama hageja soovitud suunas.

134. Seda tõlgendust ei sea kahtluse alla ka ettevõtja Booking.comi argument, mille kohaselt palutakse Wikingerhofi nõudes nende kahe äriühingu vahelise lepingu osalist tühistamist, kuna selle läbivaatamisel tuleb kontrollida, kas mõned selle lepingu tüüptingimused on konkurentsioigusega vastuolus ja sellest tulenevalt tühised.

135. Vastab tõele, et lepingu tühisuse tuvastamise hagi kuulub Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 kohaldamisalasse¹⁶⁰. Samas, nagu väitis Wikingerhof kohtuistungil Euroopa Kohtu küsimusele vastates, ei nõua see äriühing oma hagiavalduses lepinguõiguse normide alusel, mis reguleerivad lepingute sõlmimise tingimusi, et tühistataks tema ja Booking.comi vaheline leping. Seda silmas pidades kujutab kõnealuste tüüptingimuste tühisus õigusvastasus endast kõige enam selle nõude kaudset tagajärge¹⁶¹.

158 Igal juhul, nagu märgitud ka käesoleva ettepaneku punktis 107, ei ole niisuguse kaitseväite olemasolu nõude liigitamise seisukohast asjasse puutuv.

159 Vt analoogia alusel 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).

160 Vt käesoleva ettepaneku punkt 41.

161 Vt analoogia alusel 23. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, punkt 36).

136. Sellist tõlgendust ei sea kahtluse alla ka Booking.comi argument, mille kohaselt kuulub Wikingerhofi nõue „lepinguid puudutavate asjade“ alla Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses, kuna Wikingerhof on Booking.comi tüüptingimustega „vabatahtlikult nõustunud“ seda sätet puudutava kohtupraktika tähenduses, isegi kui eeldada, et sellel äriühingul on turgu valitsev seisund.

137. Booking.comi argument oleks minu arvates põhjendatud, kui menetluslik kontekst oleks vastupidine. Kui see ettevõtja oleks esitanud kohtule hagi tüüptingimustest tulenevate kohustuste täitmiseks ja Wikingerhof oleks kaitseargumendina esitanud väite, et ta ei ole nende tüüptingimustega „vabatahtlikult nõustunud“ ja nende pealesurumine näitab Booking.comi poolset kuritarvitamist, mis on vastuolus konkurentsioigusega, kuuluks hagi „lepinguid puudutavate asjade“ alla Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses¹⁶². Nimelt nagu on juba märgitud, sõltub hagi liigitus hageja nõudest, mitte kostja esitatud vastuväidetest.

138. Käesoleval juhul tugineb Wikingerhof hagejana konkurentsioiguse väidetavast rikkumisest tulenevale „lepinguvälisele kohustusele“. Selles menetluslikus kontekstis peab kohus, kellele hagi esitati, oma pädevuse kindlakstegemiseks lugema tõendatuks Wikingerhofi väited, sealhulgas asjaolu, et ta oli Booking.comi turgu valitseva seisundi tõttu sunnitud nõustuma selle äriühingu tüüptingimustega. Viimati nimetatud äriühing ei saa seega muuta põhikohtuasja hageja nõude liigitust sellega, et ta toob enda kaitseks argumendi, et Wikingerhof „nõustus vabatahtlikult“ nende tüüptingimustega.

139. Lõpuks ei sea käesolevas ettepanekus pakutud tõlgendust kahtluse alla kohtuotsus Apple Sales International jt,¹⁶³ milles Euroopa Kohus leidis, et turustaja ja tema tarnija vahelises lepingus sisalduv kohtualluvusklausel Brüsseli Ia määruse artikli 25 tähenduses võib olla kohaldatav kahju hüvitamise hagi suhtes, mille esimene on ETL artikli 102 alusel teise vastu esitanud, kui nende lepingulistest suhetes leiab aset väidetav turgu valitseva seisundi kuritarvitamine, nagu käesolevas kohtuasjas¹⁶⁴.

140. Nagu on märgitud käesoleva ettepaneku punktis 89, võib kohtualluvuse kokkulepe sõltuvalt selle sõnastusest hõlmata kõiki konkreetsest õigussuhtest tulenenud või tuleneda võivaid vaidlusi¹⁶⁵. See „test“ nõuab mitte rohkem ega vähem kui (piisavalt otsest) seost asjasse puutuva lepingu ja kõnealuse nõude vahel. Nõude põhjus ei ole selles kontekstis määrav. Kui selline seos on olemas, võib sellist kokkulepet seega kohaldada nii hagidele „lepinguid puudutavates asjades“ Brüsseli Ia määruse artikli 7 punkti 1 tähenduses kui ka hagidele „lepinguvälise kahju puhul“ selle määruse artikli 7 punkti 2 tähenduses¹⁶⁶. Järelikult on tõlgendus, mille kohaselt niisugune tsiviilvastutuse tuvastamise hagi, nagu see, mille Wikingerhof esitas Booking.comi vastu, kuulub „lepinguvälise kahju“ valdkonda, täielikult kooskõlas kohtuotsusega Apple Sales International jt¹⁶⁷.

162 Vt selle kohta Vilà Costa, B., „How to Apply Articles 5(1) and 5(3) Brussels I Regulation to Private Enforcement of Competition Law: a Coherent Approach“, Basedow, J., Frankfurt, S. ja Idot, L. (toim), *International antitrust litigation: Conflict of laws and coordination*, Hart Publishing, Oxford, 2012, eriti lk 24.

163 24. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus (C-595/17, EU:C:2018:854).

164 Vt 24. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus Apple Sales International jt (C-595/17, EU:C:2018:854, punktid 28–30).

165 Vt eelkõige 24. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus Apple Sales International jt (C-595/17, EU:C:2018:854, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).

166 Vt kohtujurist Wahli ettepanek kohtuasjas Apple Sales International jt (C-595/17, EU:C:2018:541, punktid 34, 35 ja 71).

167 24. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus (C-595/17, EU:C:2018:854).

V. Ettepanek

141. Kõiki eelnimetatud kaalutlusi arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Bundesgerichtshofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) küsimusele järgmiselt:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 (kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades) artikli 7 punkti 2 tuleb tõlgendada nii, et konkurentsioiguse normide rikkumisest tulenev tsiviilvastutuse tuvastamise hagi kuulub „lepinguvälise kahju“ alla selle sätte tähenduses, kaasa arvatud juhul, kui hageja ja kostja on lepingu pooled, ning sõltumata asjaolust, et väidetav konkurentsi kahjustav tegevus, mida esimene teisele ette heidab, võib väljenduda nende lepingulises suhtes.